

eul_wid: rhg-aj

Ἀνώνυμος ῥητορικὸς λόγος · Rhetorical Treatise Anonymous

Summary of the Art of Rhetoric

Σύνοψις τῆς ῥητορικῆς τέχνης

Period: Ῥωμαϊκὴ [Roman](#)
Dialect: Κοινὴ τεχνικὴ [Technical Koine](#)
Domain: Ῥητορικὴ [Oratory](#)
Format: Λόγος [Oration](#)

3.617. (1t) ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΠΙΤΟΜΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ. Πολιτικὰ ζητήματα λέγονται γὰρ αἱ στάσεις, ἐξόχως δὲ πολιτικὰ καλοῦνται τὰ ῥητόρων, ὡς πολιτείας χρειώδη ζητούμενα συχνάκις, οὐ μὴν σπανίως καὶ ποτε κατὰ τῶν φιλοσόφων. Σημεῖωσαι τὸν κάλλιστον ἐν πανηγύρει λόγον. ὡς ἡδονὴν καὶ μέγεθος καὶ τὸ σαφὲς καὶ κάλλος ἔχειν χρεὼν καὶ μίμησιν σὺν τούτῳ τῶν προσώπων. καὶ ὅσα ἢ τε ποίησις καὶ ἢ λογογραφία ἔχουσι πλεονάζοντα σὺν ἱστοριογράφοις. τὸ ζήτημα καὶ πρόβλημα καὶ ὅρος δὲ καλεῖται μελέτη καὶ ὑπόθεσις καὶ γύμνασμα καὶ πλάσμα. ἐπεὶ περὶ ἡ διάγνωσις τῶν στάσεων ἐγράφη, καὶ κοινωνίαν στάσεων ἤδη σοι παραδώσω. ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασι τρία ὁρᾶται ταῦτα· οὐσία, ιδιότης τε καὶ σὺν αὐταῖς ποιότης. οὐσία μὲν ὁ πράγας τε ὑπάρχει καὶ τὸ πρᾶγμα· ἡ ιδιότης δὲ ἐστὶ τοῦ πράγματος ἡ κλήσις. ἡ δὲ ποιότης τὸ ποῖον τοῦ πράγματος ὑπάρχει, δίκαιον εἶτουν ἄδικον, ἀσύμφορον, συμφέρον, τριῶν ἐν τοῖς ζητήμασι τούτων καθορωμένων ἐν τούτων ἀφανὲς ἐστὶ, τὰ δύο φανερά· δέ· ἡ ζήτησις συνίσταται περὶ τοῦ ἀφανοῦς δέ· καὶ ἡ οὐσία ἀφανὲς, ἡ στάσις στοχασμὸς μὲν. εἰ δ' ἰδιότης ἀφανὲς, ὅρος ἐστὶν ἡ στάσις.

3.618 εἰ δ' ἡ ποιότης ἀφανὲς, εὐρὴς τὰς ἄλλας στάσεις· αὕτη πασῶν τῶν στάσεων κοινότης, ἑτερότης· τῷ ἀφανεῖ γὰρ σύμπασαι ἐκάστη κοινωνοῦσιν. ὅμως καὶ διαφέρουσιν, ὡς εἴπομεν, ἀλλήλων, τῷ στοχασμῷ μὲν ἀφανὴ τυγχάνειν τὴν οὐσίαν, ὅροις τὴν ιδιότητα, ποιότητα ταῖς ἄλλαις. Διάγνωσις τῶν στάσεων σαφὴς ἡκριβωμένη. Πᾶν πρᾶγμα τὸ προκείμενον εἰς ἔτασιν καὶ κρίσιν ἢ ἀφανὲς καὶ στοχασμὸς πάντως ἐστὶν ἡ στάσις. ἢ φανερόν καὶ τοῦτό γε διχῇ διαιρετέον· ἢ ἀτελὲς, καὶ γίνωσκε τότε τὴν στάσιν ὅρον, ἢ τέλειον, [καὶ] κάλει μοι ποιότητα τὴν κλήσιν· ἡ δὲ ποιότης αὕτη μὲν ἔχει τὰς συζυγίας. ἢ περὶ πρᾶγμα καὶ ποιεῖ τὰς λογικὰς τὰς στάσεις ἢ περὶ πρᾶγμα ζήτησις διχῇ διαιρουμένη στάσεις ποιεῖ πραγματικὰς, ἄνπερ ζητῇ τὸ μέλλον, ἂν δ' ἤδη τι προγεγονὸς, τὴν δικαιολογίαν. ἢ πάντως περὶ τὰ ῥητὰ, τὰς νομικὰς ποιεῖ δέ· ἡ νομικὴ ποιεῖ γε δὲ περὶ ῥητὸν ποιότητα διαιρουμένη τε τριχῶς τάσδε ποιεῖ τὰς στάσεις. ῥητὸν μὲν καὶ διάνοιαν ἢ τι ῥητὸν ζητοῦσα. εἰ τῷ ῥητῷ δ' ἀμφισβητεῖ κατὰ τὸ πρόσωπον. ἀμφιβολία τε ποιεῖ τὴν δωδεκάτην στάσιν· συλλογισμὸν δὲ τῷ ῥητῷ συνάγουσά τι πρᾶγμα, ἄγραφος ἰσοδύναμος δείκνυται τῇ ἐγγράφῳ. ἀντιτιθεῖσα νόμους δὲ ποιεῖ ἀντινομίαν. ἡ δικαιολογία δὲ διχῇ διαιρουμένη ἄνπερ ζητῇ τι γεγονὸς, πλὴν μὴ κεκωλυμένον, ἀντίληψιν ἐργάζεται τὴν στάσιν τὴν τετάρτην. ἂν δέ τι κωλυόμενον, ποιεῖ τὰς ἀντιθέσεις.

3.619

ἀντιτιθεῖς τις εἰς αὐτὸν δεχόμενος τὸ πρᾶγμα, στάσις ἀντίστασιν ποιεῖ, πέμπτην λαχοῦσα τάξιν. ἂν δ' εἰς ἀνεύθυνον, ποιεῖ τὴν στάσιν τὴν συγγνώμην. ἄνπερ δ' εἷς τι τῶν ἔξωθεν ἀντιτιθῇ τοὺς λόγους, εἰς τὸν παθόντα μὲν ποιεῖ ἀντέγκλημα τὴν στάσιν. εἰς ἄλλο δ' ἂν ὑπεύθυνον μετὰστασις ἢ στάσις. τῆς δέ γε μεταλήψεως διάγνωσις ἑτέρα· ἄνπερ ζητῶμεν εἰσελθεῖν εἰς δέον τὸν ἀγῶνα, παραγραφὴ γὰρ φαίνεται διχῇ διαιρουμένη. εἰς ἄγραφον ἀπὸ ῥητοῦ καταρχουμένη πάντων. περὶ τὴν περίστασιν δὲ ζήτησιν κεκτημένην. καὶ σὺν αὐτῇ πρὸς ἔγγραφον παραγραφὴν τελείαν ἀπὸ ῥητοῦ περὶ ῥητὰ ζήτησιν κεκτημένην. α'. στοχασμός. β'. ὅρος. γ'. πραγματική. δ' ἀντίληψις. ε'. ἀντίστασις. ζ'. ἀντέγκλημα. ζ'. μετὰστασις. η'. συγγνώμη. θ'. ῥητὸν καὶ διάνοια. ι'. συλλογισμός. ια'. ἀντινομία. ιβ'. ἀμφιβολία. ιγ'. μετὰληψις. Ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως. Τῶν στάσεων βιβλίον δὲ πρόκειται τῶν ἐτέρων· εὐρέσεων καὶ ἰδεῶν, δεινότητος μεθόδου, ὅτι τὸ περὶ στάσεων ἀναλογεῖ βιβλίον ἐμψύχῳ ζῳῷ φέροντι καὶ μόρια καὶ μέρη, σὺν τούτοις ἅμα καὶ μορφήν· σὺν τῇ μορφῇ καὶ τρόπους. χρή δὲ διδάσκειν πρότερον περὶ τοῦ ὅλου ζώου, οὐπὲρ εἰκῶν, ὡς ἔφημεν, τὸ στάσεων βιβλίον, διδάσκων εἶναι τέσσαρα μέρη τελείου λόγου, προοίμιον, διηγήσεις, ἀγώνων ἐπιλόγους, καὶ τούτων πάλιν μέρη δὲ, ἃ μόρια τοῦ ὅλου τοῦ προοιμίου τέσσαρα, ὧνπερ αἱ κλήσεις αἶδε· πρότασις καὶ κατασκευὴ, ἀξιώσις καὶ βάσις, τρία τῆς διηγήσεως, ἅπερ καλοῦμεν τρόπους, ἀπλοῦν καὶ ἐγκατάσκευον καὶ τῶν ἐνδιασκειῶν.

3. 620 μέρη δὲ τὰ κεφάλαια τυγχάνει τῶν ἀγώνων, αἱ τούτων δὲ εἰσαγωγαὶ ὁμοίως δὲ καὶ λύσεις. τῶν ἐπιλόγων μέρη δὲ κατ' ἴσον ἐστὶ τούτοις, ἢ ἀνακεφαλαίωσις τῶν λυσιτελεσμάτων· οὕτω μὲν οὕτω πρόκειται τῶν στάσεων ἢ βίβλος, οἷα περ οὐσα μίμημα σώματος ὁλοκλήρου. ἢ δὲ περὶ εὐρέσεων εὐθέως δευτερεύει, ὡς μέρη καὶ τὰ μόρια διδάσκουσα τοῦ ὅλου. τὴν τρίτην τάξιν φέρει δὲ τῶν ἰδεῶν ἢ βίβλος, οἷα μορφὰς διδάσκουσα καὶ κάλλη τὰ τοῦ λόγου. τὸ δὲ περὶ δεινότητος μεθόδου τελευταῖον, ὡς δὴν ἡθῶν εἰκόνισμα καὶ τρόπων ῥητορείας. τὸ ὅλον σῶμα λέγεις γὰρ, εἶτα τὰ μέρη τούτου. τρίτην δὲ γράψεις τὴν μορφήν· τετάρτην τε τοὺς τρόπους. Τὰ ἐξεταζόμενα πρόσωπα. α'. τὰ ὠρισμένα καὶ κύρια, οἷον Περικλῆς. β'. τὰ πρὸς τι, πατὴρ, υἱός, δεσπότης, δοῦλος. γ'. διαβεβλημένα, οἷον ἄσωτοι, μοιχοί. δ'. τὰ ἠθικά, οἷον γεωργοί, λίχνοι. ε'. τὰ κατὰ συμπλοκὴν πρόσωπα καὶ πράγματα, οἷον μειράκιον καλλωπιζόμενον. ζ'. τὰ ἀπλᾶ προσηγορικά, οἷον στρατηγός, ῥήτωρ. Τὰ πράγματα. α'. εἰς ἃ τις αὐτὸς ἐποίησε κρίνεται. β'. εἰς ἃ ἕτεροι ἐποίησαν, ἀντικρὺς δὲ ἀναφέρεται πρὸς ἑτέρους. γ'. εἰς ἃ ἕτεροι ἐποίησαν, ἐξ ὑπονοίας δὲ ἀναφέρεται πρὸς ἕτερον. Ἐκάστην στάσιν διαιρεῖ γ' ὅλον τι πεφυκυῖαν εἰς μέρη τὰ κεφάλαια τὰ προσφυῇ ἐκάστη, ἅπερ καὶ κυριώτατα κεφάλαια ἐκλήθη, ἢ ἃ ἡτυμολόγηνται κεφάλαια καλεῖσθαι ἐξ ἐτύμου τῆς κεφαλῆς τοῦ μέρους τοῦ τιμίου.

3. 621 ὡς περιέχει γὰρ αὐτὴ τὰς πέντε τὰς αἰσθήσεις, οὕτω καθ' ἓν κεφάλαιον τὰ πέντε περιέχει ἐπιχειρήματα ὁμοῦ καὶ ἐργασίας τούτων, αὐτὰ τε ἐνθυμήματα μετ' ἐπενθυμημάτων· καὶ τὸ πλαστὸν δὲ σὺν αὐτοῖς, εἰ μὴ γὰρ πάντα σχοίη, οὐδὲ κεφάλαιόν ἐστι καλούμενον κυρίως. ἀλλὰ ψευδοκεφάλαιον ὡς τὰ προγυμνάσματα· κεφάλαια δὲ λέγονται οἱ τόποι τῶν ἀγώνων. ὥσπερ ἀποδεικνύουσι κατασκευαῖς τὸ πρᾶγμα. τὸ δὲ ἐκ τῶν εὐρέσεων γίνονται αἱ προτάσεις, τοιοῦτον κέκτηνται τὸν νοῦν καθ' ἡμετέραν γνώμην· πρῶτον εὖρεν ἀρμόδιον πάντων τὰς ὑπολήψεις, προσώπων καὶ πραγμάτων τε καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως. καὶ πρὸς ἐκείνοις πρότασιν ποιεῖ τῶν προοιμίων, εἰτ' οὖν ἐξ ὑπολήψεως εἶτε καὶ ἀπὸ χρόνου. τὸ γὰρ ἐκ διαιρέσεως καὶ ἐκ περιουσίας πάντως ἐξ ὑπολήψεως οὐχ ἕτερα τυγχάνει. φησὶ γοῦν πρὸς τὴν εὖρεσιν ποιοῦ καὶ τὰς προτάσεις, καὶ μὴ μακρόθι τοῦ σκοποῦ τοῦ προκειμένου λέγε. παράλληρα, ἀλλόκοτα καὶ πόρρω τῆς ἐννοίας. δριμύτης προοιμίου γὰρ ἢ πρότασις ὑπάρχει. τοῦτο μὲν τεχνικώτατον προοίμιον ὑπάρχει. οὐ πρότασις ἐφάπεται συμπάσης τῆς ἐννοίας, καὶ τῆς ἀρχῆς κατάδηλον ἀκροαταῖς ποιήσει· ὡς Γρηγορίου ταῖς γραφαῖς· „τί δαὶ οἱ Μακκαβαῖοι, τούτων γὰρ ἢ παροῦσα νῦν πανήγυρις ὑπάρχει.“ ἀπὸ καιροῦ προοίμιον τυγχάνει πως τοιοῦτον, τὸ ἔχον πρᾶγμα

προπραχθὲν, ὃ τις ζητεῖ γενέσθαι, ὡς ἔχει τὸ προοίμιον Παύλου τοῦ ἀποστόλου· θεὸν τοῖς Ἀθηναίοις γὰρ ἐκεῖθεν καταγγέλλων ὡς εὔρεν ἓν τινα ναῶ ἐκεῖσε γεγραμμένον, „βωμὸς καθιερώθη μὲν οὗτος θεῷ ἀγνώστῳ,“ ποιεῖται τὸ προοίμιον πρὸς Ἀθηναίους λέγων· ἄνδρες, ἐγὼ νῦν τὸ δοκεῖν θεὸν ὑμῖν ἀγγέλλω, τῇ δ' ἀληθείᾳ δ' ὑφ' ὑμῶν ὑμῖν αὐτοῖς ἡγγέλη, ὁπότε τὸ ἐπίγραμμα ἐν τῷ βωμῷ ἐγράφη.

3. 622 βωμὸς καθιερώθη μὲν οὗτος θεῷ ἀγνώστῳ. τοῦτον τὸν ἄγνωστον θεὸν σέβεσθαι τοιγαροῦν μοι αὐτὸν ὑμῖν οὐχ ἔτερον, ἐγὼ γὰρ καταγγέλλω. εὐθικὰ καὶ δριμέα μὲν ἐστὶν ἐφευρημένα τὰ ἐκ τῆς διαιρέσεως προοίμια· εἰπέ σοι τινὶ τῶν ὑποθέσεων τεθέντα καταλλήλως, ἡκονημένα καὶ λαμπρὰ καὶ τμητικὰ τυγχάνει. τοῦτ' ἔστιν ἐναργέστατα καὶ τῶν δραστηκωτάτων, ἢ μεταχειρίσιν καλὴν καὶ θίξιν κεκτημένα, ὁξύτατον τὸν ῥήτορα καὶ δεξιὸν δεικνύντα. τῷ δὲ ἰῶτα εὐθικὰ πρέπει καὶ τὸ δριμέα, τὰ ἐκ τῆς διαιρέσεως προοίμια τοιαῦτα, πλὴν τῶν ἐξ ὑπολήψεως φέρει τὰ δευτερεῖα. τῶν γὰρ ἐξ ὑπολήψεως ἢ ἐπιτηδειότης ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασιν ἐμφαίνεται συνοῦσα καὶ σύμπασι τοῖς εἶδεσι τῶν πάντων προοιμίων, τῶν ἐκ τῆς διαιρέσεως, τῶν ἐκ περιουσίας. σὺν τούτοις καὶ τοῖς ἐκ καιροῦ φαίνεται προοιμίοις τὰ δ' ἐκ τῆς διαιρέσεως φαίνεται σπανιάκις. καλεῖται τὸ προοίμιον ἀπὸ περιουσίας, ὅτι κατὰ περίσσειαν ἐπιχειρεῖ ὁ λέγων, καὶ εὐπορίαν κέκτηται καὶ πλατυσμὸν τοῦ λόγου. ὁ σθένων τὸν φονέα γὰρ εἶναι καὶ δήμου βλάβην παρεῖς τὴν [τοῦ] δήμου βλάβην καὶ μόνον ὡς φονέα ἔλκων ποιεῖ προοίμιον ἀπὸ περιουσίας.

3. 623 Διαφορὰ τῶν διαιρέσεων καὶ περιουσίας προοιμίων. Ἐκ μὲν τῆς διαιρέσεως προοίμιον ποιῶν τις τὰ δύο ἀδικήματα ὁμοῦ περιλαμβάνει. τοῖς ἐκ περιουσίας δὲ τὸ ἐν περιλιμπάνει. δύο μὲν ἐκ τοῦ πράγματος προοίμια ποιεῖ τις, ἢ γὰρ καλὸν ἢ γὰρ κακὸν πάντως ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. ἐκ τοῦ προσώπου δὲ πολλὰ προοίμια ποιεῖ τις. πολλὰ καὶ γὰρ ὑπάρχουσι προσώπων ὑπολήψεις. ἐν τοῖς δικαστηρίοις γὰρ φροντὶς ἦν συντομίας καὶ τοῦ τὰ καίρια εἰπεῖν· ἔλεγον γὰρ πρὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταῖς πανηγύρεσιν οὐ τις φειδῶ πλατύνειν. Σύγκειται πᾶν προοίμιον· τῶν πανηγυρικῶν δὲ πολλὰ τῶν προοιμίων δὲ τυγχάνει τῶν ἐτέρων. ἄλλα μὲν ἐκ προτάσεων μόνον συντεθειμένα, ἄλλα δ' ἀπὸ προτάσεως κατασκευῆς τε μόνης, τινὰ δὲ καὶ ἀπόδοσιν σὺν ταῖς δυσὶ λαμβάνει. τὰ δὲ γε πανηγυρικὰ τέσσαρα φέρει μέρη· πρότασιν καὶ κατασκευὴν, ἀπόδοσιν καὶ βάσιν. διώνυμον δ' ἀπόδοσις ἔλαχε κλῆσιν φέρειν. καλεῖται γὰρ ἀπόδοσις ἅμα σὺν ἀξιώσει. ὅταν οὖν λέγῃ τις θαρρῶν, ἀπόδοσις καλεῖται. ἀξίωσις δὲ λέγεται, ὅταν τις ἰκετεύῃ. ταύτην φασὶ διαφορὰν εἶναι τῶν δύο τούτων· καὶ μέφονται τῷ τεχνικῷ ὡς ἐν δοκοῦντι ταύτας. οὐ λέγει τὴν ἀπόδοσιν ἀξίωσιν ὑπάρχειν. τὸ πρᾶγμα δ' ὃ τις βούλεται καὶ ἀξιοῖ γενέσθαι· ὅσα, φασὶ, προοίμια δικανικὰ τυγχάνει, σχοινοτενέσι καὶ μακροῖς ταῦτα χρὴ κώλοις λέγειν. τὰ γὰρ σχοινοτενὴ κῶλα διὰ τὴν ἀστιξίαν συντόμως μᾶλλον λέγονται τῶν κομματικωτάτων.

3. 624 τὰ γὰρ κομματικὰ κῶλα στιγμῆς τι συνέχοντα, ποιοῦσι τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ λόγου βραδυτέραν. πρεσβύτερα καὶ χρήσιμά εἰσι τῇ ὑποθέσει. ἂν μὲν κατηγορῆς τινος, τὰ προπραχθέντα φαῦλα. ἂν δ' ὑπερηγορῆς τινος, χρηστὰ τὰ προπραχθέντα. καὶ ὠρισμένον πρόσωπον εἴη τὸ κρίσιν ἔχον. ἐν πάσαις ὑποθέσεσιν ἔχομεν ἱστορίαν, ἢ γοῦν ἔθνος πατρίδα τε προγόνους καὶ πατέρα, κἂν τε τὴν προδιήγησιν ποιήσομεν τῷ τότε, ἀπὸ τοῦ φθάσαντος βίου αὐτοῦ παραλαβόντες, ὅποσα χρησιμεύοντα καθέστηκεν ἐκ τούτου τῇ προκειμένη συμβουλῇ· εἴτε μὴν καὶ τῇ κρίσει. ἂν δὲ [τὸ] πρόσωπόν ἐστι τῶν ἀορισταίνοντων μὴ κεκτημένον προφανῇ καὶ δήλην ἱστορίαν, ποιοῦντες προδιήγησιν ἢ στοχαστικωτέρως τὰ χρήσιμα προσλάβωμεν τοῦ προλαβόντος βίου. ἢ σχήματι χρῆσόμεθα παραλειπτικωτέρῳ. τουτέστιν παραλείψομεν τὸν προλαβόντα βίον· οἷον ἐῷ τὸν πρότερον τούτου νῦν λέγειν βίον. ὡς οὖν ἐν τοῖς προσώποις μὲν εἰσι τοῖς ὠρισμένοις αἱ ἱστορίαι προφανεῖς καὶ πράξεις αἱ πραχθεῖσαι. καὶ δρῶμεν προδιήγησιν ἐν τοῖς τοιούτοις πᾶσιν, λαβόντες πᾶν τὸ χρήσιμον τοῦ προλαβόντος βίου, ἢ τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι κεχρημένοι, οὕτω κἂν τοῖς προβλήμασι χρὴ δρᾶν τοῖς δημοσίοις. καὶ τοῖς ἰδιωτέροις δὲ κατ' ἴσον τοῖς

ρήθεισι. πρόβλημα [μὲν] δημόσιον πόλεως ὅλης δίκη, ἢ ἔθνους ἢ καὶ δήμου δέ, εἴτε τινὸς χωρίου. πρόβλημα δ' ἐστὶν ἰδικὸν ἐνὸς ἀνθρώπου δίκη. εἴτε τριῶν τεττάρων τε εἴτε μὴν καὶ πλεόνων. δεῖ γοῦν τὴν προδιήγησιν ἐν μὲν τοῖς δημοσίοις ποιεῖν, ὡς προειρήκαμεν, προσώποις ὠρισμένοις. ἔχεις ἐν τούτοις πράξεις γὰρ δήλας καὶ ἱστορίας, ἐν δ' ἰδικοῖς ζητήμασιν, ὡς ἐν τοῖς ὠρισμένοις, εἴτουν στοχαστικὴν τελεῖ, εἴτε καὶ παραλείψει.

3. 625 Τὸ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τελεσμὸν οὐδὲν ἄλλο τυγχάνει, ἢ σύντομος ἀφήγησις πράγματος ἢ ἐ λόγου, δι' οὗ τὸ δικαστήριον κρίσις τε συνέστηκε. αἱ δὲ τῶν νόμων εἰσφοραὶ καὶ λύσεις αἱ τῶν νόμων αἱ μετὰ περιστάσεως ἡγουν αἱ γυμνασίαι, τουτέστιν αἱ πραγματικαί, ταύτας καλεῖ γὰρ οὕτω. τίς δὲ περιστάσις ἐστὶν οἷδας ἀκριβέστατα, καὶ τίνοι διαφέρουσι πραγματικὴ καὶ θέσις. ἢ μὲν τελεῖ γὰρ γύμνασμα καὶ στάσιν τῶν τελείων, ἢ θέσις δὲ προγύμνασμα καὶ τῶν ἀτελεστάτων. αἱ δὲ τῶν νόμων εἰσφοραὶ, καλῶς οὕτως εἰρήκει· ποτὲ καὶ γὰρ εἰσφέρομεν καὶ ἀκυροῦμεν ἅμα τὶ μέρος νόμου φέροντες, τι δὲ καὶ ἀκυροῦντες. οἷον φονεύειν τοὺς μοιχοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ νόμος, εἰσφέρομεν τῷ νόμῳ γὰρ τότε συνηγορίαν, καλλίστως ἔχει, λέγοντες, κτεῖναι μοιχοὺς κελεύων. ἐκφέρομεν τοῦ νόμου δὲ τούτου καὶ ἀκυροῦμεν τὸ τοὺς μοιχοὺς φονεύεσθαι καὶ παρὰ τοῦ τυχόντος. τὰς κρίσεις δὲ μὴ γίνεσθαι παρὰ τῶν δικαζόντων. Πέντε δὲ διηγήσεως τῶν πλατυσμῶν οἱ τρόποι· πράγματα τὰ πραττόμενα, αἰτίαι πραττομένων καὶ τὰ παραλειπόμενα καὶ αἱ αἰτίαι τούτων. καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ λογισμοί, ἕκαστον δὲ τῶν πέντε περιγραφαῖς πλατύνεται καὶ ἐν ταῖς ἐρμηνείαις. περιγραφή ταυτὸν δ' ἐστὶν ὁμοῦ καὶ ἐρμηνεία, ἐννοίας μεταποίησις ἐν πλείοσι τοῖς κώλοις. εἰ γὰρ τρισὶ καὶ τέτρασι καὶ πλείοσι τοῖς κώλοις τῶν πέντε τούτων ἕκαστός τις πλατυνεῖ συγγράφων, εἰς ὅσον ἡ διήγησις παρεκταθῇ τὸ μῆκος.

3. 626 τινὲς καὶ ἐκ τῶν σὺν αὐτοῖς ἄλλον διδοῦσι τρόπον, πλατύνοντα διήγησιν, τὰς λογισμῶν αἰτίας. Παρατηρητέον καὶ τὰ πραττόμενα καὶ τὰς αἰτίας τῶν πραττομένων καὶ τὰ παραλειπόμενα καὶ τὰς αἰτίας τῶν παραλειπομένων καὶ τοὺς λογισμοὺς καὶ πάντα ἐν πολλοῖς κώλοις καὶ ποικίλοις λέγειν δυνάμεθα. Εἰ δὲ τρόπος ἐν διηγῇ τῶν πεπραγμένων πλατύνοιτο, διασκευάζεται τὸ πρόβλημα καὶ οὐχ ἀπλῶς διηγεῖται. Εἰ τρόπος δὲ πλατύνοιτο πραγμάτων διηγῇ, τοιοῦτός τις ἐστὶν ὁ νοῦς ῥητοῦ τοῦ προκειμένου. εἰ πλάτος ἡ διήγησις οἷς ἔφημεν προλάβοι, τοῖς τε παραλειφθεῖσι τε καὶ τούτων ταῖς αἰτίαις, καὶ λογισμοῖς καὶ λογισμῶν ὁμοίως ταῖς αἰτίαις, καὶ πᾶσα δὲ περιστάσις αἰτίαις πλατυνθεῖσα, καὶ τοῖς παραλειφθεῖσι τε καὶ λογισμῶν αἰτίαις ἀπλῆν ποιεῖ διήγησιν οὐ τῶν ἐνδιασκεύων. εἰ πλατυνθῇ τοῖς τρόποις δὲ, τουτέστιν πῶς ἐπράχθη, τότε ποιεῖ διήγησιν ἐκ τῶν ἐνδιασκεύων, τουτέστιν προδεικνύουσιν ἐκφράζουσιν τὸ πρᾶγμα, ἢ ποιηταῖς ἀρμόδιός ἐστιν καὶ πανηγύρει. ἀπλῆν τὴν ἐγκατάσκευον διήγησιν νῦν λέγει, ἢ καὶ προσθήκης ἄνευθε διήγησις καλεῖται ὡς ὄντως καὶ κυρίως τε καὶ ῥητορικωτάταις κατασκευαῖς τῶν αἰτιῶν ἃ λέγει τὸ πρακτέον. Κείμενο ν. Ὅταν μὲν οὖν ἢ τὰ πράγματα πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ ἱκανὰ καὶ βαρὴ τοὺς ἀντιδίκους, ἡμῖν δὲ βοηθῇ, ἀπλῇ χρυσόμεθα τῇ διηγῇ. οὐ δεῖται γὰρ ἰσχυρῶν λόγων τὸ αὐτομάτως ἰσχυρὸν πρᾶγμα. Αἰτία μὲν κατασκευάζει διήγησιν· τρόπος δὲ διασκευάζει· οὐ γὰρ εἶχε μᾶλλον δεινῶσαι τὸν λόγον ὁ ῥήτωρ, ἢ τὰ πράγματα λέγων αὐτὰ ψιλὰ, ἃ ἔπραττον ἐκεῖνοι· γυμνὰ γὰρ τοι λεγόμενα πλέον ἰσχὺν ἔλαβεν ἢ εἴ τις αὐτὰ ἐκόσμηι λόγοις.

3. 627 Ἀγῶνα νῦν ὁ τεχνικὸς προθέμενος διδάξει οὐ μάτην προκατασκευὴν διδάσκει καὶ τυχαίως, ἀλλ' ὥσπερ πρὶν διήγησιν παραδιδόναι μέλλων περὶ προδιηγήσεως ἐδίδαξεν ἐντέχνως, οὕτως καὶ νῦν κατασκευὰς ἢ νῦν ἀγῶνας γράφων τὰς προκατασκευὰς αὐτῶν πρῶτον εὐθέως λέγει, καὶ ὅτι τὰ κεφάλαια, ὥσπερ ὁ Τζέτζης λέγει, σχήματα τῆς προκατασκευῆς τίθησιν πῶς διδάξουσιν. ποῖα φασὶν κεφάλαια πολλοῖς διηπορήθη οἱ μὲν φασὶν τῶν στάσεων οἱ δ' ἕτεροι τοιαῦτα, ἐγὼ δὲ νῦν κεφάλαιον λέγω καλεῖσθαι πάντα, ἅπερ ὁ λέγων κέκτηται σκοπῶν ἀναδιδάξαι, εἴτε τινὸς τῶν στάσεων ἢ πράγματος ἑτέρου. κεφάλαια γὰρ λέγονται οἱ τόποι τῶν ἀγώνων, ἅπερ

ἀποδεικνύουσι κατασκευαῖς τὸ πρᾶγμα. τρεῖς ἀπασῶν τῶν λύσεων τοὺς τρόπους εἶναι νόει, ἐνστάσεις ἅμα σὺν αὐταῖς τὰς ἀντιπαραστάσεις, καὶ τρίτον δὲ τὸ βίαιον ἰσχύον ὑπὲρ ταύτας. τεθὲν ἐχθρὸν κεφάλαιον λύσεις γὰρ πρῶτον δέον εἶτουν ἐκ τῆς ἐνστάσεως ἢ ἀντιπαραστάσει, εἴτε κατὰ τὸ βίαιον ἢ πᾶσιν ἅμα τούτοις. ὁ περὶ Ἀλόννησου μὲν λόγος τοῦ Δημοσθένους τοιοῦτον κέκτηται τὸν νοῦν· Ἀλόννησον τὴν νῆσον λησταὶ κατεῖχον πρότερον οὖσαν τῶν Ἀθηναίων. οὖς ἐκβαλὼν ὁ Φίλιππος τοῖς Ἀττικοῖς ἐδίδου. ὡς οὖσαν πάντως ἑαυτοῦ, ἐπιστολὴν τε γράφει, πρὸς ἣν ὁ ῥήτωρ ἔγραψεν ἐπιστολὴν τὸν λόγον, μὴ δοῦναι δὲ τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἀποδοῦναι μόνον. δοῦναι γὰρ τὸ χαρίσασθαι, ὃ τίς ποτε οὐκ εἶχεν, τὸ ἀποδοῦναι δὲ δηλοῖ τὸ προληφθὲν ἐκστῆσαι.

3. 628 τοῦτο κατασκευάζει γοῦν ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης, καὶ λύει τὸ κεφάλαιον τὸ προτεθὲν Φιλίππῳ προτάσει καὶ ὑποφορᾷ, ἀντιπροτάσει, λύσει. λύσις τῆς ἀντιθέσεως ἔναντι παραστατεῖ. οὔσης γὰρ τῆς ὑποφορᾶς τοῦ λόγου τοῦ Φιλίππου, ὅτι ληστές πως ἐξελὼν ἐκτήσατο τὴν νῆσον, ὁ Δημοσθένης συνδραμὼν τῷ ἐκ ληστῶν ἐλέσθαι λύει ἀντιπαράστασιν τοιαύτην ἐπιφέρων. Οἶον ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς κ. τ. λ. Λύειν δὲ τὰ κεφάλαια χρεῶν τῶν ἀντιδίκων προτάσει καὶ ὑποφορᾷ, ἀντιπροτάσει, λύσει. τῇ λύσει δ' ἐπιχείρημα ἐπάγομεν εὐθέως. τῷ δὲ ἐπιχειρήματι φέρομεν ἐργασίαν, τῇ δ' ἐργασίᾳ προσλαβεῖν ἐνθύμημά πως δέον, τῷ δέ γε ἐνθυμήματι δέον ἐπάγειν πάλιν ὁμοῦ τε ἐπενθύμημα καὶ τὸ πλαστὸν σὺν τούτοις. παντὸς δὲ οἷας δὴ τινος στάσεως κεφαλαίου ἐξ τρόπους εἶναι γίνωσκε τῶν ἐπιχειρημάτων, πρόσωπον, πρᾶγμα, χρόνον τε, τρόπον, τόπον, αἰτίαν. ἕκαστον δ' ἐπιχείρημα ἐξ ἐργασίας ἔχει· ἐξ ἴσου, ἐναντίου τε, μείζονος, μικροτέρου, παραβολῆς σὺν τούτοις τε καὶ τῶν παραδειγμάτων, ἐκάστη ἐργασία δὲ ἐξ ἐνθυμήματ' ἔχει, συγκριτικῶ τῷ σχήματι παραλαμβανομένη, ἐκ τόπων περιστατικῶν ἐξ τῶν προλελεγμένων, προσώπου, χρόνου, πράγματος, αἰτίας, τόπου, τρόπου. οὕτω μὲν τὰ κεφάλαια λύομεν ἀντιδίκων, οὕτω καὶ τὰ ἡμέτερα εἰσάγομεν ὁμοίως, ἄνευ μὲν τῆς προτάσεως καὶ τῆς ὑποφορᾶς δὲ, καὶ τῆς ἀντιπροτάσεως καὶ λύσεως σύναμα ἀπλῆ κατασκευάζοντες τῇ θέσει καὶ πιστοῦντες ἐξ ἐπιχειρημάτων τε καὶ τούτων ἐργασίας καὶ τῶν ἐνθυμημάτων γε τῶν ταύτας κρατυνόντων.

3. 629 πόθεν ἐπιχειρήματα ἐκλήθησαν αἱ πίστεις, αἱ ἀπὸ περιστάσεων πιστούμεναι τὸ πρᾶγμα; ἀπὸ τῆς χειρὸς, καὶ ἰσχύς ὄντως ἡμῖν ὑπάρχει κατασκευαῖς καὶ λύσεσιν αὐταῖς τῶν κεφαλαίων. ἐν λόγοις τε καὶ πράγμασι, δίκαις καὶ ὑποθέσει, ἐν τοῖς τρισὶ τοῖς εἶδεσι τοῖς κατὰ ῥητορίαν μήτηρ ἐστὶ περιστάσεις τῶν ἐπιχειρημάτων. ἐν λόγοις ἐγκωμίων μὲν, τουτέστιν πανηγύρει, πράγμασι συμβουλευτικοῖς δίκαις δικανικαῖς δὲ, ἀπλῶς ἐν ὑποθέσει δὲ πᾶσι παντὶ τῷ βίῳ τὰ περιστατικά εἰσι τὸ κράτος κεκτημένα. ἔξω γὰρ τούτων τι πραχθὲν εἴτε λεχθὲν οὐ χαίροις. λέγουσι δ' οἱ φιλόσοφοι καὶ ἔβδομον τὴν ὕλην. ὕλην δ' ἐγὼ τὸ ὄργανον λέγω, μεθ' οὗ καὶ δρᾷ τι, ξύλον, ξίφος ἢ ῥόπαλον ἢ φάρμακον ἢ βρόχον. εἴτε τι τοιοῦτότροπον ὀργάνων τῶν μυρίων. ὕλη δ' ἐτέροις ἔδοξε τὰ παρακολουθοῦντα. καὶ τῶν προσώπων ὕλη μὲν καὶ παρακολουθοῦντα γένος, γονεῖς, ἀνατροφή, τὸ κράτιστον αἱ πράξεις. χρόνου δὲ ὕλη νύξ ἐστὶν ὄρθρος ἢ μεσημβρία. τόπου δὲ ἡ ἀκρόπολις ἢ ἱερὸν ἢ ἄλσος. εἰσάγεις κατὰ θέσιν μὲν τὸ σὸν κατασκευάζων, τὸ τῶν ἐχθρῶν κεφάλαιον λύεις κατ' ἀντιθέσεις. τῶν παλαιῶν δὲ γίνωσκε δύνασθαι μαρτυρίας ἐργασιῶν οὐκ ἔλαττον ἀλλ' ἰσοσθενεστάτως. Ἰστέον ὅτι μετὰ τὸ κεφάλαιον ἐμπίπτει τὸ ἐπιχείρημα, μετὰ δὲ τὸ ἐπιχείρημα ἡ ἐργασία, μετὰ δὲ τὴν ἐργασίαν τὸ ἐνθύμημα. Ἔστι δὲ ἐνθύμημα λύσις μετ' ἐπιχειρημάτων καὶ εἰς ἐργασίαν πίπτει. Ὡς πρὸς τὸ ἐπιχείρημα συγκρίνον ἐργασίαν. τῷ δὲ ἐπιχειρήματι τὸ πλέον ἀπονέμον.

3. 630 τίς δὲ ἡ γένεσις αὐτοῦ καὶ εὗρεσις ὑπάρχει· ἔνστασιν ἅμα σὺν αὐτῇ τῇ ἀντιπαραστάσει. ἡμεῖς, ἀντιπαράστασις, ἔνστασις, ἐναντίον, βίαιον, ἀντιστατικόν, παραδοξολογία ἐν τίνι διαφέρει, γράψωμεν σαφέστερον. ἡ μὲν ἀντιπαράστασις ἴσως τῇ μεταλήψει τὸν λόγον ἢ καὶ τὸ πραχθὲν

φαίνεται συγχωροῦσα, εἶναι τυχὸν οὐ χαλεπὸν ἢ τούναντίον ῥᾶον. διὰ τινὰ περίστασις προτρέπει δὲ γενέσθαι· οἷον κἂν χαλεπὸν ἐστὶν γενέσθαι διὰ τόδε· κἂν ῥᾶον, ἐατέον οὖν δι' αἰτίαν τοιήνδε· ἢ μὲν ἀντιπαράστασις οὕτως ἐστὶ συγγνώμων συγχώρησιν τοῦ πράγματος ἢ συνδρομὴν ποιοῦσα. ἢ δ' ἔνστασις ὑπάρχουσα ταῦτόν τῳ ἐναντίῳ οὐ συγχωρεῖ ἀλλ' ἀναιρεῖ· λέγει γὰρ ἀσυγγνώστως τὸ χαλεπὸν οὐ χαλεπὸν, τὸ ῥᾶδιον οὐ ῥᾶον· τὸ βίαιον δὲ χρῆται μὲν πρῶτον τῇ ἀναιρέσει. εἴτα βιαίως καταντᾷ καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον· τὸ χαλεπὸν οὐ χαλεπὸν, ἀλλὰ καὶ ῥᾶον λέγων· τὸ ἀντιστατικὸν πάλιν ἐπ' ἴσης μεταλήψει· καὶ ἀντιπαραστατικὸν τι συγχωρεῖ τυγχάνον· δείκνυσι μέντοι δι' αὐτοῦ μεῖζόν τι πεπραγμένον διὰ βραχείας βλάβης μὲν τῆς ἐκκοπῆς τοῦ τείχους. νίκην λαμπρὸς τῆς πόλεως, ἦτταν τῶν πολέμιων. διὰ μικροῦ τε ἀγαθοῦ βλάβην τυχὸν μεγάλην· παραδοξολογία δὲ βιαίου ἐναντίον ἐν τούτῳ διαφέρουσα καθέστηκε τῳ τρόπῳ· τὸ ἐναντίον ἀναιρεῖ ἐπίσης τῇ ἐνστάσει, τὸ χαλεπὸν οὐ χαλεπὸν λέγων, ὡς ἔφην πρῶην. τὸ βίαιον δὲ χρῆται μὲν πρῶτον τῇ ἀναιρέσει. εἴτα βιαίως καταντᾷ καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον.

3. 631 τὸ χαλεπὸν οὐ χαλεπὸν, ἀλλὰ καὶ ῥᾶον λέγων, παραδοξολογία δὲ βιαίου πλέον φέρει. μίγνυσι γὰρ τὰ ἀμιγῆ, ἐνοῖ τὰ ἐναντία. φαῦλον χρηστόν τι λέγουσα, λυπρὸν ἡδὺν τυγχάνον, ὁ τραγικὸς Αἰσχύλος σοι παράδειγμα χρησάτω. „οὗτος γὰρ οὐ τέθνηκεν οὐδέπερ θανών.“ πρότασιν καὶ κατασκευὴν κεφάλαιον πᾶν ἔχει. τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος τε ὁμοίως τούτοις ἔχει. ἐπίσης δὲ προτάσεις κατασκευαῖς τε ταῦτα κλήσιν φέρειν εἰλήχασιν τὴν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. ὅτε γοῦν ἐν ταῖς στάσεσιν ὁ τεχνικός που λέγει γίνεσθαι τε καὶ αὔξεσθαι τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος, ἀφ' ὧν καὶ ἡ ἀπαίτησις γίνεται τῶν ἐλέγχων· νῦν δέ σοι τὴν κατασκευὴν τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος διδάσκων λέγει γίνεσθαι τῇ ὑποδιαίρεσει. καὶ πρόσχες τῇ προτάσει τε καὶ τῇ κατασκευῇ δέ. ἐφόνευσε, παρίστατο θάπτων ἐν ἐρημίαις. τοῦτό ἐστι νῦν πρότασις τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. τὸ θάπτων πρᾶγμα ἔχουσα, τὸ ἐρημίαις τόπον. εἰ δέ γε μὴ παρίστασο, ἀλλὰ ὠδύρου τοῦτον· εἰ γὰρ μὴ ἔθαπτες αὐτόν, ἀλλ' ἐφεστὼς ἑώρας· εἰ γὰρ μὴ ἔρημος οὐκ ἦν, ἀλλ' οἰκητὸς ὁ τόπος, οὐκ ἂν εἴλκον καὶ τότε σε δίκας τοῦ φόνου δοῦναι. τοῦτο δὲ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος ἐξ ὑποδιαίρεσεως ἐγκατεσκευασμένη. Ἐπεὶ δύναται καὶ ὡς πνεῦμα ἀποταθῆναι κατὰ τὸ τοῦ ἀντιθέτου σχῆμα, καὶ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸ πνεῦμα. Ἐκαστον ἐθέλεις κατὰ περιόδους λαμβάνειν. τὰ δὲ πλαστὰ χώραν ἔχει μετὰ τὴν ἀθρόαν εἰσβολὴν τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. Ἔστι δὲ ὑποδιαίρεσις ἢ εἰς λεπτὸν τομὴ τοῦ ἀθρόου πράγματος· οἷον εἰ μὴ τόδε ἐποίησαν, ἀλλὰ μετριώτερον· εἰ γὰρ μὴ τοσαῦτα ἐποίησεν, ἀλλὰ ἐλάττονα.

3. 632 Ἔχει δὲ χώραν ἔτι καὶ τὰ πλαστὰ, ὡς ἐν ταῖς ἐργασίαις τῶν ἀπὸ παραδείγματος. Ἠδίων ἐστὶ τοῖς ἀκούουσιν ὁ ἀπὸ τῶν ἀποδεικτικῶν ἐπὶ τὰ πανηγυρικὰ χωρῶν, οὐχ ὁ ἀπὸ τῶν πανηγυρικῶν ἐπὶ τὰ ἀποδεικτικά. Καὶ τὸ πλαστεπιχείρημα τοῖς ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος ἐπὶ τῳ τέλει πρόκειται ὥσπερ κεχωρισμένον. οἷον μὲν τὴν κατασκευὴν τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος ἐξ ὑποδιαίρεσεως κατασκευαζομένην. νῦν δὲ τούτοις ἀπένειμα καὶ τὸ πλαστὸν ἐν τέλει. ἐπεὶ δ' ὑποδιαίρεσις πλαστὸν ἐστὶν ἐκάστη, ὡς τὸ εἰ μὴ παρίστασο, ἀλλὰ ὠδύρου τοῦτον, εἰ τόδε οὐκ εἰργάζου μὲν, οὐ διεπράττοντο δὲ δεικνὺς πλαστὸν τὴν μερικὴν μὴ λέγον διαιρέσεις, ἀλλ' ἄλλο τελεώτερον ὅλον τι πρᾶττον πρᾶγμα, κείμενον ἐν τῳ τέλει δὲ τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. νῦν παραδείγματι δέ σοι καὶ τοῦτο σαφεστάτως. ἐπὶ τῶν τῆς κατ' αἵτησιν δωτίνης ζητημάτων καὶ οἷς φυγὴ καὶ δίωξις ὑπάρχει προκειμένη. Οἷον εἰ δὲ πρὶν ἢ ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν ἦττον τὴν δωρεάν, οὐκ ἂν μοι ἐδώκατε, οὐκ ἂν ἐψηφίσασθε ἐπαγγελλομένῳ ποιήσιν. Δυσχερεστάτην ἔχουσιν λύσιν, ὁ ῥήτωρ λέγει, στάσεων τῶν πραγματικῶν τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. Ἀπορία. Ποῖα δὲ ταῖς πραγματικαῖς τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος; Λύσις. Τὰ αἴτια, διάπερ τις τόδε τι συμβουλεύει. οἷον τοῖς Καταναίοις τις βουλεύει μετοικίαν διὰ αἰτίαν, ὅτι ῥεῖ τὸ πῦρ ἀπὸ τῆς Αἴτνης. καὶ πῶς

τὴν λύσιν δυσχερῇ τούτων ὁ ῥήτωρ λέγει· ὅτι ὡς διαφέρουσα τῶν ἄλλων κεφαλαίων ὑπῆρχεν ἡ κατασκευὴ τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος.

3. 633 τὰ μὲν κατεσκευάζοντο καὶ γὰρ τῇ περιστάσει, ὡς ὀπισθεν πλατύτερον εἵπομεν περὶ τούτου. τῇ ὑποδιαίρεσει δὲ τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος, οὕτω καὶ τῆς πραγματικῆς τῆς ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος ἡ λύσις δυσχερεστέρα τῶν ἄλλων κεφαλαίων. ἡ λύσις τῶν ἐτέρων γὰρ γίνεται κεφαλαίων εἵτουν ἐκ τῆς ἐνστάσεως ἢ ἀντιπαραστάσεως. εἴτε κατὰ τὸ βίαιον, ἢ πᾶσιν ἅμα τούτοις. τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος οὖν πραγματικὴ ἡ λύσις πᾶσι πασῶν τῶν στάσεων γίνεται κεφαλαίοις. καλῶς οὖν ἔφη δυσχερῇ τούτων τὴν λύσιν εἶναι. πολλῶν τῶν πάντων ὄντων γὰρ, ὡς οἶδας, κεφαλαίων, ἄδηλον, ποῖον προσφυῶς τούτων τεθῆναι δεόν. εἰς λύσιν τῆς πραγματικῆς τὴν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος, ἐν τῷδε τῷ πραγματικῷ ζητήματι καὶ τῷδε. πολλὰ γὰρ καὶ ζητήματα πραγματικὰ τυγχάνει. μακρὰ τὰ κῶλα πέφυκε τὰ κατασκευάζοντα. τῶν διασκευαζόντων δὲ σύμμετρα καὶ βραχέα. τῶν προσωποποιῶν ἡ εὐπορία ἐξ ὑποδιαίρεσεως γίνεται. τὸν ὅρον, τὸν ἀνθορισμὸν, συλλογισμὸν καὶ λύσιν τέσσαρα λέγει κλήσεις, τοῖς πράγμασι δὲ δύο. ὅρος γὰρ καὶ συλλογισμὸς ἀπὸ τῶν πεπραγμένων. καὶ πάλιν τὸν ἀνθορισμὸν συλλογισμοῦ τε λύσιν κατασκευάζει τοῖς αὐτοῖς ἀπὸ τῶν παρειμένων. ὅρος, λύσις συλλογισμοῦ ἐστὶ μὲν τῶν φευγόντων. ἀνθορισμὸς, συλλογισμὸς πάλιν τῶν κατηγόρων. ἐπὶ δὲ τῶν κατ' αἰτίαν ὄρων σοι δειγματίζει, ὡς ἔχει τὸ, μαινόμενος τύραννον ἀνηρῇκει. καὶ σωφρονήσας δωρεὰν αἰτεῖ τυραννοκτόνου. ἐπὶ τινων δὲ καὶ φυγὴ καὶ δίωξις ὑπάρχει.

3. 634 οἶον σὺ ἱερόσυλος, οὐ μὴν κλέπτῃς ὑπάρχεις. ἢ ἐκ τῶν παρειμένων μὲν ἐργάζονται καὶ ἄμφω, ὁ ὅρος καὶ συλλογισμὸς, ἢ ὡς αὐτὸς σὺ λέγεις, ὁ ὅρος παρειμένων μὲν συλλογισμὸς πραχθεῖσι. δεικνυσὶν ὡς διασκευὴ πολλοὺς ἔχει τοὺς τόπους· πίπτει τῇ διηγῇ γὰρ, πίπτει καὶ τοῖς ἀγῶσι. τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος γὰρ ὑπάρχουσιν ἀγῶνες. καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις δὲ πίπτουν ὁμοίως σθένει. τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος δὲ τῇ ὑποδιαίρεσει τότε κατασκευάζονται, ὅτε καὶ μελετῶμεν. τὰ ἀπ' ἀρχῆς κεφάλαια τιθέμενοι οἰκεῖον· οὐκ οὐν ὁπότεν λύωμεν ὡς ἀντιθέτου τοῦτο. τοῖς ἐσηματισμένοις γὰρ προβλήμασιν ἀρμόζει. ὑποφορῶν κατασκευὴ καὶ τῶν ἀντιτεθούντων. ταῦτόν ὁ ὑπομερισμὸς διασκευαῖς ἰσχύει. καὶ γὰρ διασκευάζοντες δεικνύομεν τότε τι. οἶον ἐρήμοις ἴστασο, ἄρα φονεὺς ὑπάρχεις. οὕτως ὑπομερίζοντες δεικνύομεν ὁμοίως. εἰ μὴ ἐρήμοις ἴστασο, ἀλλὰ ἐν πολιτείᾳ, εἰ μὴδὲ θάπτων ἴστασο, ἀλλ' ἀφεώρας μόνον. ἡ διατύπωσις ἐστὶν ἔκφασις τῶν πραγμάτων. ἢ εἰς λεπτὸν ἐξήγησις ἢ ὥσπερ ζωγραφοῦσα τόποις τισὶν εἰκονικοῖς, ὃ ἀπαγγέλλει λόγοις. εἰ ἔχεις διηγήματα κατὰ τοὺς τρεῖς τοὺς χρόνους. τὰ παρεληλυθότα μὲν ἐνδιασκεύως λέγε. ἀπλῶς δὲ τὰ ἐνεστῶτα, γνῶριμα γὰρ καὶ δηλὰ. καὶ ἄλλως δὲ περιέργως καὶ μακρήγορος δόξεις. εἴπερ κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους ἐνδιασκεύως γράφεις. εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα ἄξιον διασκευῆς ὑπάρχει. εἰ δὲ κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους διήγησιν ἐφεύροις, χρήζουσιν τῆς διασκευῆς, οὕτω μοι τότε γράφε. τοῦ ἐνεστῶτος πράγματος ποιούμενος τὴν γνῶμην, ἐγκατασκεύως μὲν αὐτὸ λέγε μοι ταῖς αἰτίαις.

3. 635 τὸ παρελθὸν καὶ μέλλον δὲ λέγε μοι μετὰ τρόπον. τουτέστι ταῦτα λέγε δὲ ἐνδιασκεύως μόνα. ἂν δὲ πρὸς διατύπωσιν ἄπορον ᾖ τὸ πρᾶγμα. ἄνπερ αἰσχροὺς καὶ βδελυροὺς ὑπάρχει δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ οὐ χρὴ πλατύνοντα λέγειν ἐνδιασκεύως, χρηστῆς μεταχειρίσεως οἰκονομίᾳ χρῆσαι, αὕτη δὲ μεταχειρίσις καὶ ἡ οἰκονομία. ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις λέγοντες τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. λέγομεν πρῶτον πρότασιν τοῦ πράγματος ἀθρόου. εἴτα καὶ τῆς προτάσεως ἐνὸς ἐκάστου λόγου δρῶμεν ὑποδιαίρεσιν λεπτομεροῦντες τούτους. οἶον τρεῖς ἐκτείνειν υἱοὺς, πρότασις ἔστω τοῦτο τοῦ ὁλοκλήρου πράγματος, τουτέστιν τοῦ ἀθρόου. εἴτα ὑποδιαίρεσις ἢ καὶ λεπτοτομία. εἰ γὰρ μὴ τρεῖς ἀπέκτεινεν, ἀλλὰ ἐλάττους τούτων, εἰ μὴ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἀλλ' ἀπεκήρυξέ πως· εἰ μὴ υἱοὺς, ὀθνεῖους δὲ, καὶ τῶν οὐ προσηκόντων, οὕτω τοῖς ἄλλοις λέγοντες τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. τίθεμεν πρῶτον πρότασιν· εἴθ' ὑποδιαίρουμεν. καὶ τέλος πάντων τίθεμεν, ὅπερ πλαστὸν

καλοῦμεν. ἐν τοῖς αἰσχροῖς δὲ πράγμασι, φησὶν ὁ τεχνογράφος, τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος μοι λέγε προτάσει μόνῃ. εἴτα πλαστὸν ἐπίφερε τὸ πίπτον τελευταῖον· αἰσχροῖς δ' ὑποδιαίρεσιν μηδόλως μοι ποιοίης. ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς αὐτῶν τοῖς ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. τὴν δὲ ὑποδιαίρεσιν τήρει τοῖς ἐπιλόγοις. καὶ πρὸς ὀργὴν τοὺς δικαστὰς παρακίνει καὶ πάθος. καὶ περιόδων ἔξωθεν λέγε τοὺς ἐπιλόγους. σὺν τούτοις χρὴ καὶ ἀφαιρεῖν ἅμα τὰς περιόδους, αἵσπερ κατασκευάζομεν τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος. ἀλλότριον περιόδός ἐστιν διασκευῆς γάρ. τοὺς ἐπιλόγους πρέπει δὲ λέγειν ἐνδιασκεύως.

3. 636 ταυτολογεῖ διασκευὴ καὶ ἀγωγή χωρίων. ὁ ὑπομερισμός ἐστι διασκευῇ ταυτόν τι. καὶ ἡ διασκευὴ ταυτόν τῇ ἀγωγῇ χωρίων. ὥσπερ γὰρ ἡ διασκευὴ ἀθρόον πρᾶγμα λέγει. οἷον ἐρήμοις ἴστασο, φονεὺς ὑπάρχεις ἄρα. εἴτα λαβὼν ὁ μερισμὸς ὑπομερίζει τοῦτο. εἰ δὲ μὴ θάπτων ἴστασο, εἵπερ μὴ τὸ καὶ τόδε. εἴτα πάλιν ἐπανελθὼν ἀθρόως τοῦτο λέγει. ἐπεὶ δὲ θάπτων ἴστασο, φονεὺς εἴ τοῦ κειμένου· οὕτω χωρίων ἀγωγή ταυτολογεῖν ὁμοίως, καὶ γὰρ κὰν ταύτῃ λέγομεν ταῦτὰ ταυτολογοῦντες. ἀθρόον γὰρ τὸ πρᾶγμα τις εἰπὼν ἐνδιασκεύως, τριακοσίους τοῖς βωμοῖς ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως, ὡς σφάγια ἐθύσατε, καθάπερ ἱερεῖα. οἰκτρῶς ἐν στεφανώμασιν, οἰκτρῶς δεδακρυμένους· θρηνοῦντας, παραβάλλοντας ἐν ὀλοφυρμοῖς ἀλλήλους, ἐπάγει παραδείγματα, ἃ ἀγωγαὶ χωρίων. καθ' ἐν δὲ τούτων πρὸς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα μεταβαίνει, ὥσπερ τοῖς ὑπομερισμοῖς, ὥσπερ καὶ πρώην εἶπον. τριακοσίους τοῖς βωμοῖς ἐθύσατε ὡς ἄρνας· εἴτα δὲ καὶ παράδειγμα πρὸς τοὺς τριακοσίους ὃν ἐπαινεῖτε ἀριθμὸν δὲ τῶν τριακοσίων. εἴτα καὶ ἡ μετάβασις ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. ὦ Λάκωνες, ἐφθείρατε τῇ τελευτῇ τῇ τούτων. εἴτα πάλιν παράδειγμα μετὰ τὸ πρᾶγμα ἄλλο. ἔθανον τριακόσιοι ἡμῶν ἐν τῇ Θυραίᾳ, ἀλλ' ὥσπερ ἄνδρες μαχηταί, ἀλλὰ πολέμου νόμῳ. εἴτα πάλιν μετάβασις ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. ὑμεῖς δὲ κατεσφάζατε τούτους θυμάτων νόμῳ. καὶ πάλιν δὲ παράδειγμα καὶ ἀγωγή χωρίου. καὶ βασιλεὺς ἀπέκτεινεν ὑμῶν τριακοσίους. ὧν εἷς καὶ Λεωνίδης ἦν ἐν τῷ Ἀρτεμισίῳ. ἀλλ' οὐ κατέθυσεν αὐτούς, αἰδέσθη γὰρ τὴν φύσιν· εἴτα καὶ ἐπανάληψις πάλιν ὡς πρὸς τὸ πρᾶγμα.

3. 637 ὑμεῖς δὲ παρεστήσασθε θεοῖς τοῖς ὑμετέροις τριακοσίους τοῖς βωμοῖς καθάπερ ἱερεῖα, κατὰ δὲ ἐπανάκαμψιν ἐκάστην πρὸς τὸ πρᾶγμα ἔξεστιν τὰ τοῦ πράγματος ἐνδιασκεύως λέγειν· καὶ πάλιν τι παράδειγμα τιθέναι μετὰ ταῦτα. περίοδος ὑπάρχει δὲ, καθότι ἄρθρον ἔχει ἐν τῇ προτάσει κείμενον, ἐν δὲ τῇ ἀποδόσει ἀντωνυμία κέκληται, ὅπερ φασὶν οἱ ἄλλοι, ἕτεροι δὲ περίοδον, καλεῖται κατὰ τούτων ὡς ὅλη περικλείουσα τὸν νοῦν ἐν τῇ προτάσει, διπλασιάζων πάντα νοῦν, ὃ λέγει γὰρ προτάσει, καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει δὲ πάλιν λαμβάνων λέγει. οἷον ἡμέρα νῦν ἐστὶ, δέον ποιῆσαι τόδε. τοῦτο μὲν πρώτη πρότασις, ὅρα δὲ καὶ δευτέραν, ἣν γὰρ μὴ ἦν ἡμέρα νῦν, νῦν δ' οὐκ ἐχρῆν ποιῆσαι, εἴτα καὶ ἡ ἀπόδοσις ταυτολογεῖ προτάσει. ἐπεὶ δ' ἡμέρα νῦν ἐστὶ, δέον ποιῆσαι τόδε. ἀλλαττε δὲ τὰ σχήματα, φησὶν ὁ τεχνογράφος, μὴ ἡ ὑποδιαίρεσις τῶν ἀτερπῶν φανεῖν, ἐνὶ ταύτῳ τε σχήματι αἰεὶ εἰσαγομένη, ἣν τῷ σχήματι ποτε ἐλεγκτικῶς μοι λέγε, ἄλλοτε δ' ἀποφαντικῶς σχήματι πάλιν λέγε. οἷον οὐκ ἔδει δοῦναί σε τοιάνδε τιμωρίαν· οἷον ἐχρῆν ἐν τούτῳ σε πάντως τιμωρηθῆναι. ἔστι δὲ μεταχείρισις τοῦδε καλλίων ἄλλῃ, τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος σοι κατασκευὴν καλλίω τῆς ὑποδιαίρεσεως τήνδε τυγχάνειν λέγει ποτὲ μὲν ἐκ τοῦ πράγματος ἀρχόμενον τοῦ λέγειν. λέγειν πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἡγουν τὴν τιμωρίαν· ποτὲ δὲ καταρχόμενος ἀπὸ τῆς τιμωρίας λέγειν πρὸς τὸ προκείμενον ἐν τῇ ζητήσῃ πρᾶγμα. οἷον ἐν παραδείγματι τοῦτο σαφηνιστέον.

3. 638 οὐκ ἔδει πράξαντι τοδὶ δοῦναί σε τιμωρίαν. ὁ τιμωρίας ἄξιος ἦν εἰργασμένος τόδε. καὶ ἀντιστρόφως πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς τιμωρίας. Διατί τινες τὴν περίοδον ἐνθύμημα καλοῦσιν. ὥσπερ γὰρ τὸ ἐνθύμημα συνάγει καὶ συγκλείει αὐτὸ τὸ ἐνθύμημα καὶ γε τὴν ἐργασίαν, οὕτω καὶ ἡ ἀληθινὴ περίοδος συγκλείει νοῦν τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅπερ αὐτὴ ἐκφέρει. ἢ ὅτι τὸ ἐνθύμημα τέως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκφέροντες εἰώθαμεν ἐκφέρειν περίοδον. κυρίως δὲ καὶ ἀληθῶς περίοδος

ὕπαρχει ἢ ἅπαν τὸ ἐνθύμημα συγκλείουσα τῷ κῶλῳ. Τρίγωνον Τρίκωλον. Ὡν μὲν οὖν ἐκεῖνος ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πολιτευομένοις χάριν, ἡμῖν δὲ δίκην προσῆκεν λαβεῖν, τούτων οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν. Ἰστέον δ' ὡς ἰσοσκελεῖς καὶ ἰσοπλεύρους δέον τὰς περιόδους γίνεσθαι ἢ καὶ συντομωτέρας κατὰ γε τὴν ἀπόδειξιν, οὐ μὴν καὶ τὸναντίον. Τὰ μὲν ποιητικὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐν σχήμασιν ἐκφέρομεν στρογγύλοις ἐσφιγμένοις, τουτέστι κατ' ἀντίθετα καὶ κατὰ περιόδους· τὰ δὲ πανηγυρικά οὐκ ἐκφέρομεν στρογγύλοις ἐσφιγμένοις· ἀλλὰ γε δὴ πνευματικοῖς μακροῖς καὶ ἀκμαίοις. Ἐνταῦθα καὶ αἱ ἀποδόσεις προτάσεις γίνονται, καὶ αἱ προτάσεις ἀποδόσεις, καθὼς βούλει ἀντιστρέφεις. Χιασμὸς δὲ οὐδαμῶς γίνεται ἀλλ' ἢ ἀντιστροφῆς. Ὄφειλε δὲ ἡ περίοδος συγκεῖσθαι, ἢ ἐκ μιᾶς προτάσεως καὶ ἀποδόσεως μιᾶς, ἢ ἐκ δύο προτάσεων καὶ ἀποδόσεων δύο, ἢ ἐκ δύο προτάσεων μιᾶς ἐπ' ἀποδόσει. Οὐ μὴν καὶ τὸναντίον δὲ, ἀδύνατον γὰρ τούτοις τὸ ἀποδόσεις ἀγαγεῖν δύο μιᾶς προτάσει. Περίοδος .

3.639. (1t) Τετράγωνον Τετράκωλον. Ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελεῖ, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν· ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ἡμῖν, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ εὖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἀνοήτοις γίνεται κακοφροσύνης τρόπῳ. ὁ μὲν γὰρ Φίλιππος ὅσῳ ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ ἀξίαν ποιεῖ τοσοῦτο θαυμαστότερος πᾶσι.

3.639, 10-11 ἡμεῖς δὲ, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε τοῖς πράγμασι κέχρησθε τοσοῦτῳ πλείονα αἰσχύνῃν ὠφλήκατε. ὁ μὲν γὰρ βίον καὶ λόγον κατωρθωκῶς ἀξίως παρὰ πᾶσι θαυμάζεται ὁ δὲ βίου μόνου καὶ λόγου ἀξιωθεὶς οὗτος θαυμαστότατος παρὰ πᾶσι φαίνεται.

3.639. (16) Ἐνταῦθα ἀμφοτέραι αἱ ἀποδόσεις ἀμφοτέραις ἀρμόζουσι ταῖς προτάσεσι. Παθητικός ἐστὶ καὶ χαρᾶς καὶ λύπης ὁ πανηγυρίζων, ἢ περιχαρῶς λέγων ἢ ἐλεεινολογούμενος, ὡς τὸ, ἀκούσατε ὄρη καὶ πᾶς ἄλλος κόσμος· ἢ χαίρομαι, φησὶ, Χριστὸς γεννᾶται, Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν. διπλασιάζει τὸ ὄνομα καὶ τὸ κῶλον. Ἡ μεταποίησις, φησὶν, ἐν πάσαις περιόδοις· ἐν τετρακῶλοις, μᾶλλον δὲ ταῖς ἀναστρεφόμεναις· καὶ ἐπὶ ταῖς χιάζεσθαι γεγενημέναις πλέον ἐκπλήττει τοὺς ἀκροατὰς ὑπαλλαγαῖς συντόμοις. Πνεῦμά ἐστι σύνθεσις λόγου, διάνοιαν ἀπαρτίζον ἐν κῶλοις καὶ κόμμασι μετρούμενον πρὸς τὴν διάρκειαν τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ λέγοντος. Ἰστέον δὲ, ὅτι δεῖ καὶ κῶλον καὶ κόμμα ἀπαρτίζειν τὴν διάνοιαν. Τὰ κῶλα τὰ σχοινοτενῆ χρήσιμα προοιμίαις, τοῖς ποίοις προοιμίαις δὲ χρήσιμα ταῦτα λέγει, τοῦτο σαφές καὶ πρόδηλον τοῖς δικανικωτάτοις· ταῦτα γὰρ ἐρμηνεύονται σχοινοτενέσι κῶλοις.

3.640 τὰ δ' ἠθικὰ παθητικὰ χαρμόσυνα βραχέσι. Ἐν μὲν τὸ μίαν ἔννοιαν πλείστοις δηλοῦν ἐν κῶλοις. Οἷον ὅτε γὰρ περιϋὼν Φίλιππος Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ' ἑαυτὸν, καὶ τινες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν Αἰσχίνης, τότε δὴ τότε πάντες, ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκεύαζεν, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ἦσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ· τοῦτο γὰρ σύμπαν ἐν ἐπινόημα τὸ ἐρμηνεῖα τοῦ ὅτι πάλαι Φίλιππος τοῖς Ἑλλήσιν ἐπεβούλευε. Ἄλλο δὲ τὸ ἀπαρτίζον νοῦν πράγματος κατὰ κῶλον οἷον· ἀλλ' ὁ τὴν Εὐβοίαν σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων περιτείχισμα ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ καταλαμβάνων Ὠρεὸν καὶ Μεγάροις ἐπιχειρῶν καὶ κατασκάπτων Πορθμόν, καὶ διόλου τοῦτο τὸ πνεῦμα συναπαρτίζει τοῖς πράγμασι καὶ τὸ κῶλον· καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλο εἶδος πνεύματος. Σχήματα δὲ πνευμάτων, ὅσα καὶ λόγων. Ἐξεστὶ γὰρ καὶ κατὰ ἀποφάνσεις λέγειν, καὶ κατ' ἐρώτησιν καὶ κατὰ τὸ ἐλεγκτικὸν καὶ δεικτικὸν ὡς ἀρνητικὸν καὶ ἀπλῶς λέγειν· ὅτῳ δ' ἂν ἐπιμείνῃς, πνεῦμα ποιεῖς. Περὶ τάσεως. Τάσις ἐστὶν, ὅταν κ. τ. λ. Διαφορὰ κατὰ φορὰν καὶ ἐπιφορὰν.

3.641. (1t) Λόγοι σφοδροὶ ἢ καὶ τραχεῖς, ὕβριστικοὶ καὶ ἄμφω. ἀλλὰ πρὸ ἀποδείξεως τῇ μὲν ἡ λαιδορία ὡς ἔστι τὸ οἰνοβαρὲς ὄμματα κυνός τ' ἔχων. ἐπιφορὰ δὲ λαιδορεῖ μετὰ τὰς ἀποδείξεις. ὡς τὸν

Θερσίτην Ὀδυσσεὺς τῇ βῆτα ῥαψωδία. οἷον πότερον παρῆς καὶ συνευφραΐρου τούτοις ἢ οὐ. ἐκάστη ἀποδόσεως δεδέηται οἰκείας. τοῦ γὰρ παρῆς ἀπόδοσις, πῶς νῦν κατηγορεῖς δέ; τοῦ δ' οὐ παρῆς τὸ ἄξιον ὑπάρχεις τιμωρίας. Γίνεται δὲ τὰ διλήμματα ἥτοι τῶν δύο ἐρωτήσεων δι' ἐν πέρας ἐρωτωμένων. οἷον εἴτε καλὴν ἔγῃμας εἴτε αἰσχροῖαν, οὐκ ἔδει σε γῆμαι. ἐν γὰρ πέρας συνάγεται ἀμφοτέρωθεν τὸ μὴ δεῖν γῆμαι· διὰ μὲν τοῦ καλὴν κοινὴν, διὰ δὲ τοῦ αἰσχροῖαν ποινήν· ἢ ὅταν τῶν ἐρωτήσεων ἐκάστη ἰδίας ἀποδόσεως δεδέηται· καὶ τὰ μὲν κοινὰ διλήμματα ταῦτα. Τοῦτο δὲ τὸ διλήμματον σεσόφισται καὶ Δημοσθενικόν ἐστι. Τοῦτο δὲ τὸ διλήμματον, ὅπερ σοι νῦν εἰρήκειν ἐκάστην πρὸς ἐρώτησιν ἀπόδοσιν κεκτῆσθαι, σχῆμα σοφιστικώτατόν ἐστιν τοῦ Δημοσθένους. τὸ παραλογιζόμενον σοφιστικὸν νῦν λέγει. τὰς ἐρωτήσεις δὲ χρεῶν ὑπάρχειν ἐναντίας. ἀμοιβὰς ἐναντίας δὲ φησὶν οὐχὶ ἐμμένειν. παροίχομαι παροίχῃσις οὐδὲν γὰρ δύσνουν ἔχει. θήσω δέ σοι παροίχῃσιν ἐπὶ ἔμπεδοκλείων, ἐπὶ ἀρίστῳ ἱατρῷ Ἀκρωνι Ἀκρου τέκνῳ, ἐπ' ἄκρῳ τε Ἀκράγαντος τῷ λόγῳ τεθαμμένῳ. Ἀκρον ἱατρὸν Ἀκρωνι Ἀκραγαντίνου πατρός Ἀκρου Κρύπτει κρημνὸς ἀπὸ πατρίδος ἀκροτάτης. τῆς ἐρμηνείας σχῆμα μὲν, ἥτις ἐστὶν ἡ φράσις, καλῶς τὰ νῦν ὁ τεχνικὸς εἶναι τὸν κύκλον λέγει.

3. 642 τούτων χωρίων διαιρῶν σχημάτων τὰς ἐννοίας καὶ ἐννοιῶν καὶ λέξεων σχήματα γὰρ ὑπάρχει· τῶν ἐννοιῶν μὲν σχήματα αἵ τε ἐπιτιμήσεις. σὺν ταύταις ἐπιείκειαι καὶ τὸ δεδισταγμένον, τὸ ἀδιστακτικῶς λέγειν τε καὶ ἕτερα μυρία. φράσεως δὲ καὶ λέξεως σχήματα πάλιν ἄλλα· παροίχῃσις καὶ πάρισον, κλιμακωτὸν, διπλώσεις, ἐπιμοναὶ καὶ κύκλοι τε καὶ ἀντιστροφῆς δέ. ἀναστροφῆς σὺν τούτοις δὲ καὶ ἕτερα μυρία. Κύκλος δὲ ἐστὶ σχῆμα λόγου καὶ αὐτὸ ἐρμηνείας, ἴδιον κάλλος ἐμπεριέχον. Κύκλος περιοδικός. Σοὶ μὲν γὰρ ὁ πατήρ κλέπτῃς ἦν, εἵπερ ἦν ὁμοίός σοι. Ὅρος ὀρίζων κυκλικῶς τοῦτο τοῦ κύκλου ὅρος. Βορρᾶς κυλίνδει κύματα, ὁ Νόθος ἀνωθεὶ δέ, ὅτι Βορρᾶς ἀφ' ὑψηλῶν τῶν τόπων ἐπιπνέων ἐπὶ τὸ χθαμαλώτερον τὰ κύματα κυλίει. ὁ Νότος δ' ἐκ τῶν χθαμαλῶν καὶ πρὸς ἄναντα πνέων βίᾳ πολλῇ τὸν [] πρὸς ὕψος ἀναφέρει. Τὸ ἴδιον τοῦ λόγου δὲ ἐμπεριέχον κάλλος δηλοῖ κάλλος διάφορον κεκτῆσθαι τῶν ἐτέρων. σχημάτων ἅπερ φράσεως προσείπομεν ὑπάρχειν. ὁ μὲν Ἑρμογένῃς φησὶ μὴ ἐκφέρεσθαι σχῆμα ἐτέροις σχήμασι, πρὸς ὃν ὁ Τζέτζης ἀντιλέγει, δεικνύων ὅτι ἐκφέρεται. ἐκφέρεται πᾶν σχῆμα μὲν ἐν σχήμασιν ἐτέροις, οἷον τὸν κύκλον δεικτικῶς τῷ σχήματι νῦν βλέπεις. τὸ σὺ γὰρ οὐ τὸ καὶ ἐγὼ τῶν δεικτικῶν ὑπάρχει ποιήσω καὶ κατ' ἄθροισιν καὶ μερισμὸν σοι κύκλον. οἱ δύο ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ σὺ, οἱ δύο. βλέπε καὶ κατὰ ἄρνησιν καὶ ἔνστασιν καὶ ἄρσιν. οὐκ οὐκ μὰ τὸν Ἀπόλλωνα τοῦτο ὑπάρχει, οὐκ οὐκ.

3. 643 ἐλεγκτικὸν δὲ βλέπε μοι καὶ κατὰ θέσιν κύκλου. ἐνὶ μὰ τὸν Ἀπόλλωνα τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐνὶ καὶ ἄλλοις δὲ κεκλήσεαι σχήμασιν, εἵπερ θέλεις· ὁ τεχνικὸς δ' ἡπάτησεν οὐκ οἶδα πῶς τοὺς ἄνδρας. σχῆμα γὰρ μὴ ἐκφέρεται σχήμασιν ἄλλοις, λέγει. Ἐπιφώνημά ἐστι κ. τ. λ. Εἶδη σοι τρία δείκνυσσι τῶν ἐπιφωνημάτων. Τὸ παρὰ φύσιν τολμηρῶς πλὴν συναδόντως λέγειν, καὶ τῶν νεφῶν τὴν πύκνωσιν ἐξ οὐρανόθεν νύκτα. καὶ τὸ συλληπτικώτερον πάντα παλιλλογῆσαι ἐνὶ κώλῳ τὰ πρότερον πλατέως λελεγμένα. τὰς τροπὰς δὲ τῶν λέξεων εἶδος φησὶ τὸ τρίτον, οὐδὲν διαφερούσας τι τοῦ εἶδους τοῦ προτέρου. ὥσπερ ὁ Τζέτζης βούλεται καὶ διαβεβαιῶσαι. Περὶ τροπῆς. Τροπὴ δὲ ἐστὶ τὸ μὴ ἐξ ὑποκειμένου πράγματος ἀλλοτρίου δὲ σημαντικὸν ὄνομα θεῖναι κοινὴν εἶναι δύναμιν καὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἔξωθεν ἐμφαινομένου, ὃ καλεῖται καὶ μεταφορὰ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς. Κατὰ γραμματικούς τετραχῶς ἢ μεταφορὰ, ἀψύχων ἐπὶ ἔμψυχα, οἷον Ἑλλήνιον ἔρκος, ἐμψύχων ἐπὶ ἄψυχα· ῥόδα σκιρτᾶ καλίκων· ἐμψύχων ἐπὶ ἔμψυχα· ποιμὴν λαῶν ὁ ἀναξ· ἀψύχων ἐπὶ ἄψυχα· σπέρμα πυρός τις κρύπτων. Σεμνὸν δὲ κ. τ. λ. Οὐδὲν σεμνότερόν ἐστιν ἢ πᾶσι τοῦτο λόγος „σιγᾶν ὅπου χρὴ καὶ λέγειν ἴν' ἀσφαλές.“ κατὰ γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐκεῖνον τὸν Ἀσκραῖον „γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος φειδωλῆς πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

3. 644 “ Περὶ κακοζήλου. Τὸ δὲ κακόζηλον γίνεται κ. τ. λ. Σημειωτέον τοῦτο δὲ κάλλιστον ὄν εἰς γνῶσιν, ὡς τότε μόνον λέγομεν ἐν σχήματι τὸν λόγον, ὅταν τι δυσχερέστερον πρᾶγμα ζητεῖν δοκῶμεν. τοῦ ὅπερ λέγουσιν ἡμᾶς ἄξιοι πεπονθέναι. οἷον τυχὸν καὶ τοὺς Λυδοὺς ὁ Κῦρος ἐκπορθήσας θῆλυν ἐκέλευσε στολὴν ἀτίμως ἐνδεδύσθαι. οἱ δὲ θανεῖν ἠξίωσαν σφᾶς ἑαυτοὺς τῷ τότε. ἐν μόνοις τούτοις σχήμασι προάγομεν τὸν λόγον. τοῖς ἄλλοις δὲ ζητήμασι πᾶσιν ἀσχηματίστως. κἂν ἔλαττόν τι δυσχερὲς αἰτῶμεν οὐχὶ μεῖζον. ἀντὶ θανάτου μάστιγας εἴτε φυγὴν πατρίδος. κἂν ἀγαθὸν κἂν φαῦλόν τί τισι τῶν ἐναντίων. συγκριτικὰ προβλήματα ὁ τεχνικός νῦν λέγει ὅποσαπερ ὑπάρχουσι διπλᾶ τῶν ζητημάτων στοχαστικά καὶ ὀρικά καὶ τῆς πραγματικῆς δέ. συγκριτικὰ δὲ λέγονται, ὅτι κατὰ συγκρίσεις εἰώθασι πῶς γίνεσθαι αἱ τούτων διαιρέσεις ἀντίθετα κεφάλαια, πίπτει γὰρ κεφαλαίοις αὐταῖς δὲ ταῖς συγκρίσεσι καὶ τοῖς συγκριτικοῖς δὲ ἢ ὅτι καὶ συγκριτικῶς εἰσάγομεν τὸν λόγον. ἰδία λόγου ἐφέυκε ποιότης ἀρμοδία προσώποις τε καὶ πράγμασι τοῖς ὑποτιθεμένοις κατ’ ἐννοίαν καὶ τάξιν δὲ πλεῖον δὲ ἀρμονίας. Εἰ γὰρ ταῦτὸ στοχασμὸς ἢ ὅρος ἢ συλλογισμὸς περιπέσοι, ῥαδίαν ἔχει καὶ τὴν διαίρεσιν· διπλῶς δὲ χρώμεθα· οἷον ἐμὲ μὲν οὐκ εἰκὸς, σὲ δὲ εἰκὸς. Χρήσιμον δὲ τὸ σύγγραμμα λόγους ποιεῖν καὶ κρίνειν.

3. 645 σκοπὸς μὲν νῦν, ὡς ἔφαμεν, τῷ τεχνικῷ τυγχάνει, διδάξαι τὰς ιδέας σοι καὶ μόρια τὰ τούτων ποίαις ιδέαις χρήσεται δικανικῷ τῷ εἶδει ποίαις συμβουλευόμενος, ποίαις πανηγυρίζων. καὶ κοινωνίας ιδεῶν διαφορὰς τε δεῖξαι, ἐν αἷς κατὰ τί τῶν ὀκτὼ μορίων κοινωνοῦσι, καὶ κατὰ τί διάφοροι γίνονται πρὸς ἀλλήλας. καὶ περὶ χαρακτήρων δὲ λόγου σοφῶν διδάξαι ῥητόρων φιλοσόφων τε καὶ σοφιστῶν σὺν τούτοις, καὶ ποιητῶν ἱστορικῶν ὁμοῦ καὶ συγγραφέων. περὶ ιδεῶν καὶ οὐχὶ περὶ τῶν χαρακτήρων ἐπιγραφὴν τὸ σύνταγμα τοῦτο πρεπόντως φέρει. ὁ Σικελὸς Φοιβάμμων δὲ λέγων ἐκφέρει τάδε, ὅτε λέγειν αὐτῷ σκοπὸς οὐ περὶ τῶν ποιούντων, περὶ τῶν ποιουμένων δὲ, ὅθεν καλῶς ἐγράφη. ποιοῦσι χαρακτήρες δὲ, ποιοῦνται δὲ ιδέαι. ὁ χαρακτήρ γὰρ, ὡς φασιν, ιδέας περιέχει. Δοξόπατρος δ’ ἐπιγραφὴν κεῖσθαι καλῶς νῦν λέγει· ἐκ τούτων γὰρ γινώσκομεν ιδέας τὰς τοῦ λόγου διαφορὰν δὲ ιδεῶν καὶ χαρακτήρων λέγει. τὰ μὲν πρωτότυπα φασιν ιδέας τινὰς εἶναι, ἃ δὲ πρὸς τὰ πρωτότυπα γίνονται χαρακτήρες. ἀγῶ μακρηγορέω δὲ καθὼςπερ οὗτοι μάτην. ποῦ γὰρ εἰς τέχνην συντελὲς τοῦτο ῥητορευόντων καλῶς περὶ τῶν ιδεῶν ἐπιγραφὴν νῦν θεῖναι. περὶ γὰρ διαγνώσεως τῶν ιδεῶν διδάσκει. ὁποίαις μὲν χρῆσάμεθα δικανικῷ τῷ εἶδει, ποίαις δὲ συμβουλεύοντες, ποίαις ἐν πανηγύρει. Εἰσὶν αἱ τεμνόμεναι εἰς εἶδη ιδέαι σαφήνεια, μέγεθος, ἥθος· εἰδικώτατα δὲ κάλλος, γοργότης, ἀλήθεια, δεινότης. Διαφορὰς μοι μάθανε λοιπὰς πρὸς ἐπὶ τούτοις, εἶδους, ιδέας καὶ μορφῆς, ὁμοῦ καὶ χαρακτήρος.

3. 646 τὸ εἶδος περιέχει μὲν μιᾶς οὐσίας φύσιν· ἄνθρωπος ἀνθρωπότητα, ἵππος ἵππος ἰδέα σώματός ἐστιν ἢ ὀρωμένη θέα. μορφή ἢ ὠραιότης δὲ καὶ τὸ καλλύνον ἅπαν· ὁ χαρακτήρ δὲ σφράγισμα καὶ σφράγισμα σαφές τι· οἷον στρεβλόρριν ἢ γρυπὸς εἴτε φοξὸς ψεδνόθριξ τὰ τρία γοῦν ῥητορικῆς ἅπερ προέφην εἶδη, ἢ συμβουλή, πανηγυρίς, καὶ τὸ δικανικὸν δὲ ἔχουσι καὶ ιδέας μὲν τινὰς ἐπεγκειμένας, σαφήνειαν ἢ μέγεθος ἢ τῶν ἐτέρων ἄλλων· μορφὴν δὲ τὴν ἐκ λέξεων ὁμοῦ καὶ τῶν σχημάτων καὶ λόγοι τίνες ἄτεχνοι καὶ τῶν ἀρρητορευτῶν ιδέας ἔχουσι τινὰς καὶ γε μορφὰς τοιαύτας. ἐγχάραγμα καὶ γνῶρισμα σαφὲς δικανικοῦ δὲ ἀδρὸν ἅπερ καὶ σύντομον τὸ τῶν ἐγκατασκευῶν. τῆς συμβουλῆς δὲ χαρακτήρ καὶ γνῶρισμα γενναῖον τὸ μέσως ταῖς κατασκευαῖς μὴ κατακόρως χρῆσθαι. τῆς δὲ γε πανηγύρεως ὁ χαρακτήρ ὁ τρίτος. ὁ χαλαρὸς καὶ ταπεινὸς ὁ τῶν ἀκατασκευῶν. καὶ γὰρ τῷ νῷ καὶ λέξεσι μᾶλλον λαμπρὸς τυγχάνει. τῷ μὴ ἐγκατασκευῷ δὲ ὁ τῶν ἐναγωνίων ὑπτιός τε καὶ ταπεινὸς εἴληχε κλῆσιν φέρειν. Ποιητικά μεγέθους μὲν αὐταῖ εἰσὶν ιδέαι. Σεμνότης, ἢ ἀντίθετον ἀφέλεια ὑπάρχει.

Τραχύτης, ἥ ἀντίθετον ἐπεικὲς, γλυκύτης. Ἀκμή τε, ἥ ἀντίθετον ἐπεικὲς, γλυκύτης, καὶ σὺν αὐταῖς καὶ μετ' αὐτῶν ὁμοῦ καὶ ἡ γοργότης. Περιβολή, ἀντίθετον ἤπερ ἡ καθαρότης.

3 646, col12 (26)

Λαμπρότης, ἥ ἀντίθετον καθέστηκε γοργότης. Σφοδρότης, ἥ ἀντίθετον καθέστηκε γοργότης. Οὐκ ἔστιν ἡ ἀσάφεια παντὸς λόγου κακία.

3. 647

ἀλλ' ὅταν ἐκ συγχύσεως, φασὶ καὶ ἀτεχνίας, τότε καὶ λόγου νόσημα τυγχάνει καὶ κακία· ὅταν δὲ τέχνη ῥήτορος γίνηται καὶ μεθόδου, τότε καὶ μᾶλλον ἀρετῆς τὸ ἀσαφὲς ὑπάρχει. οἷον ἐν τοῖς αἰνίγμασι καὶ γρίφοις καὶ θεσφάτοις, καὶ ἐσχηματισμένοις δὲ ζητήμασιν ὁμοίως· μετὰ δὲ τὴν σαφήνειαν περὶ μεγέθους γράφει· δεῖ τῷ σαφεῖ μεγέθους γὰρ, ὥσπερ αὐτὸς διδάσκει. ἂν μέγεθος οὐκ ἔχει δὲ, πρὸς εὐτελεὲς ἐκτρέχει. μέθοδοι δὲ τυγχάνουσιν αἱ τῆς καθαρότητος τὸ ἐκ τοῦ πράγματος ψιλοῦ τὴν καταρχὴν ποιεῖσθαι. καὶ μὴ μιγνύναι ἔξωθεν τι τῶν περιβαλόντων. καὶ τὸ, κἂν ἐμπερίβολος ἡ ἔννοια ὑπάρχει, ὅμως ἀπὸ τοῦ πράγματος τὴν καταρχὴν ποιεῖσθαι. τρίτον τὸ κατ' ἀφήγησιν τὸν λόγον παρεισάγειν. Περὶ ἧθους. Ἔργαστικά τοῦ ἧθους μὲν αὐταὶ εἰσιν ἰδέαι, ἐπιείκεια [] βαρύτης. ἀφέλεια [] ἀλήθεια ὧν ἡ βαρύτης καθ' αὐτὴν οὐ θεωρεῖται μόνη. ἐκ τῆς ἐπεικειᾶς γὰρ ἔστιν καὶ ἀφέλεια. ἀφέλειαν ποιοῦσι δὲ γλυκύτης καὶ δριμύτης. Τὸ ἧθος τὸ πολιτικὸν δύο σημαίνει νόει, ὃ τοῖς ὑποκειμένοις μὲν προσήρμοσται προσώποις, λίχνους, ἀγρόταις καὶ λοιποῖς καὶ ἧθος τὴν ἰδέαν· ἡ ὅπερ ἧθος δείκνυσι τοῦ λέγοντος τὸν λόγον, ἡ τὸ τῶν μιμουμένων δὲ πάντων ἀνθρώπων ἧθος. λίχνων, ῥητόρων, στρατηγῶν, δειλῶν ἢ φιλαργύρων, ὅτ' αὐξομεν ὑπερβολαῖς, τότε καὶ δρῶμεν πάντως τὸ ἐνδιάθετον αὐτὸ καὶ ἀληθὲς τοῦ λόγου· οἷον τοιοῦτον, ἥλιε καὶ ἀρεταὶ καὶ λόγοι, τῶν ἀφυῶν ἀνδράριον ἡμῖν ἀντιπερίζεις· ἡ εὐτελέσι πράγμασι τοὺς λόγους ἐξισοῦμεν· ποιοῦμεν δὲ ἀφέλειαν ὥσπερ ὁ Ἀνακρέων, Σαπφώ τε καὶ Θεόκριτος βουκολικοῖς ἐν λόγοις.

3. 648

ἐκ τῶν τριῶν δὲ ἰδεῶν τῶν εἰρημένων τούτων ἐπεικοῦς καὶ ἀληθοῦς μετὰ τῆς ἀφελείας ἡ τε γλυκύτης γίνεται καὶ σὺν αὐτῇ βαρύτης. αὐξήσει ἀφελείας γὰρ γλυκύτητα ποιοῦμεν. αὐξη ἐπεικειᾶς δὲ βαρύτητα ποιοῦμεν. καὶ αὐξη ἀφελείας δὲ βαρύτητα ὁμοίως. ἡ γὰρ βαρύτης καθ' αὐτὴν ὑπόστασιν οὐκ ἔχει. οὐδὲ πρὸς τὴν ἀνάπλησιν συμβάλλεται τοῦ ἧθους. Περὶ κάλλους. Κυρίως κάλλος λέγεται τοῦ λόγου πεφυκέναι ἡ μίξις ἡ εὐάρμοστος ἡ τῶν μερῶν τοῦ λόγου ἐννοίας καὶ μεθόδου δὲ λέξεως καὶ τῶν ἄλλων. ἡ μίξις τοῦ τῶν ἰδεῶν αἴπερ ποιοῦσι κάλλος τοῦτο τοῦ λόγου κάλλος μὲν ὑπάρχει τοῦ κυρίως· ἐπεὶ δ' ἔστι καὶ ἕτερον κομμωτικόν τι κάλλος. τὸ τῆς δοκούσης ἡδονῆς τῆς περισσολεκτούσης καὶ τῆς ἰσοκατάληκτα ἐχούσης καὶ τοιαῦτα, δέον καὶ περὶ τούτου με τοῦ κάλλους ἐκδιδάσκειν καὶ περὶ τὰ ἐπόμενα περὶ τὴν λέξιν τάδε, σχήματα, κῶλα, σύνθεσιν, ἀνάπαισιν, ῥυθμόν τε. Μέρη τοῦ λόγου παντὸς ἰδέαι εἰσὶν ὀκτώ. ἔννοια, μέθοδος, λέξις, σχῆμα, κῶλα, σύνθεσις, ἀνάπαισις, ῥυθμός. Περὶ εὐκρινείας. Ἡ μὲν ἰδέα αὕτη γοῦν εὐκρίνεια καλεῖται ἡ εὖ διαχωρίζουσα καὶ κρίνουσα τοὺς λόγους μετὰ δὲ καθαρότητα πρεπόντως κατετάχθη.

3. 649

καὶ γὰρ τῆς καθαρότητος ἀνόρθωσιν ποιεῖται εἴπερ γὰρ εἰς ἀσάφειαν τὸ καθαρὸν ἐμπέσοι περιβολαῖς τε συγχυθὲν καὶ πλήθει τῷ τῶν λόγων ἀλλ' οὖν γε καὶ εὐκρίνεια πάλιν καθαίρει τοῦτο· χρᾶται γὰρ ἀναλήψεσι καὶ διορθοῦται τοῦτο, καὶ τῇ προκαταστάσει δὲ καὶ γε τῇ ἀποθέσει καὶ ταῖς προδιορθώσεσι καὶ τῇ ἐπιδιορθώσει. πάλιν γενέσθαι καθαρὸν τὸν λόγον μεθοδεύει. τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον, καὶ τάξιν τῶν πραγμάτων. ἐν εἴδει πανηγύρεως τὸ πεπηγὸς τηροῦσιν. ὥσπερ φησὶν ὁ Σικελὸς, εἰσὶν γὰρ τεταγμένα, τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον κεφάλαιον καὶ τᾶλλα· τίνες γονεῖς, ἀνατροφὴ, πράξεις τε καὶ συγκρίσεις ἐν εἴδει δὲ τῆς συμβουλῆς καὶ τῷ δικανικῷ δὲ τὴν τάξιν ἀνατρέπομεν αὐτὴν τὴν τῶν πραγμάτων, τιθέντες ὡς βουλόμεθα ταῦτα πρὸς τὸ συμφέρον, οὕτω φησὶν ὁ Σικελὸς, Συριανὸς δὲ λέγει. δεινότης ἐστὶ ῥήτορος τάξιν τηρεῖν πραγμάτων. ἀδύνατον συγχέαι δὲ τάξιν ἐν πανηγύρει. εἰσὶ γὰρ τὰ κεφάλαια τῇ φύσει τεταγμένα. τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον καὶ καθεξῆς ὁμοίως. ὡσαύτως κἂν τῇ συμβουλῇ

ἀσύγχυτος ἢ τάξις. χρή γὰρ τὸν συμβουλευόντα πρῶτον ποιεῖσθαι λόγους περὶ τοῦ κατεπείγοντος, ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων, ἐν εἶδει δὲ δικανικῶ μόνῳ τῶν ἄλλων δύο ἢ τάξις ἀνατρέπεται πολλάκις τῶν πραγμάτων. πρὸς τὴν βουλὴν καὶ τὸ δεινὸν τῆς τέχνης Ἑρμογένης δείκνυσι δεινότητα μεθόδου. ἐννοίας τῆς σεμνότητος εἰς τέσσαρας διεῖλε εἰς πρώτην τὴν ἐπὶ θεῶν ἐνθέως λεγομένην ὡς ἂν διαναπαύωνται αἱ ἔννοιαι συντόμως, ἀλλὰ μὴ μυθικώτερον ἀνθρωποπαθεστέρως.

3. 650 Σεμνὰς ἐννοίας λέγει δὲ δεύτερον πεφυκέναι, ὅσαι ζητήσεις ἔχουσι τῶν φυσικῶν πραγμάτων. τρίτην δὲ τάξιν ἔνειμε σεμνότητα κεκτῆσθαι, ὅποσαι καθεστήκασιν λόγοι καὶ συζητήσεις. περὶ ψυχῆς καὶ ἀρετῆς καὶ βίου τῶν ἀνθρώπων. τετάρτης καταλέγει δὲ τάξεως πεφυκέναι ὅποσαι σπερ ἀφήγησις πραγμάτων λαμπροτάτων. θεῖον θεοῦ τε ἔλαττον κρεῖττον δὲ τῶν ἀνθρώπων. τὰ γὰρ εἶθ' ἥρωες ἦσαν εἴτε θεοὶ σεμνὸν ὄν πλέον ἔχει τοῦ ποτε καὶ πιθανοῦ κατὰ τὴν ἐνδοίαν. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἀλληγορικαὶ μέθοδοι ὅτε διαρκοῖεν, σεμνὸν ποιοῦσι τὸν λόγον· καὶ ἐν τῷ ὁ μὲν δὴ μέγας Ζεὺς ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων φέρεται καὶ τὰ ἐξῆς. Αἱ μέντοι λέξεις τροπικαὶ σεμνότητα ποιοῦσι. καὶ ἔγγιστά που πράγματος ὑπάρχουσιν ὡς τοῦτο· προβαλλόμενοι τὴν χρηστὴν ἥνπερ φησὶν ἐλπίδα. ἂν πόρρῳ δὲ λαμβάνωνται, ὥσπερ ποιεῖ Χοιρίλλος, καλῶν τοὺς λίθους γῆς ὅστ' ἄ, τοὺς ποταμοὺς γῆς φλέβα ς, ὡς τὴν σελήνην οὐρανοῦ πάλιν Αἰσχυρίων σίγμα. Οὕτω γὰρ λέξεσιν αὐταῖς αὐτὸ Αἰσχυρίων λέγει· Μῆνη τὸ καλὸν οὐρανοῦ νέον σίγμα.

3. 651 τὸν λόγον ἐκτραχύνουσι, σκληρύνουσι δὲ πλέον, ἢ μᾶλλον εἰς ψυχρότητα σύρουσι γελαστέαν. Κυριολεξίαν λέγομεν, ὡς Ὅμηρος· Πῦξ μὲν ἐνίκησα Κλυτομήδεα, Ἦνοπος υἱόν. ἢ Ἀγκαῖον δὲ ὑπερέβαλον δουρί. σχήματα δὲ τῆς σεμνότητος ἃ καὶ καθαροτάτων ὀρθότης καὶ ἐρώτησις καὶ μερισμός, ἀθροίσεις καὶ σὺν αὐτοῖς ἐπὶ κρίσις ἐκ τῶν ἀνεκδοκίμων· αἷς γὰρ ἐστὶν ἐκδοκίμος τοῦ ἡθους ἐπὶ κρίσις. Περὶ τραχύτητος. Λέξεις τραχύτητος οἷον τὸ καταπεπατημένον φορεῖτε, καὶ τὸ ἐκλέλυσθε, καὶ τὸ ἀναπεπωκότες κάθησθε καὶ τὸ ἐκνευρισμένοι καὶ αἱ τοιαῦται. Σχήματα δὲ πρῶτον μὲν προτακτικὰ μάλιστα, οἷον τῆς Ἀριστογείτονος κρίσεως ἀναμνησθέντες ἐγκαλύψασθε· ἔπειτα τὰ κατὰ ἐρώτησιν ἐλεγκτικά· οἷον εἴτ' Ὀλύνθιοι μὲν ἴσασι τὸ μέλλον προορᾶν, ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι ταῦτο τοῦτο οὐχὶ φυλάξεσθε. Κείμενον. Ἡ δὲ σφοδρότης κ. τ. λ. Τραχύτης καὶ σφοδρότης πρώτη διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν τραχύτης κατὰ μειζόνων λέγεται, ἡ δὲ σφοδρότης κατ' ἴσων καὶ ἐλαττόνων· δευτέρα δὲ μετὰ ταύτην, ὅτι ἡ μὲν τραχύτης οὐκ ἐπιδέχεται τὰ μείζονα πρόσωπα, ἡ δὲ σφοδρότης ἐπιδέχεται ταῦτα, ἡγουν τὰ ἐν κοινοῖς τόποις λεγόμενα, οἷον μοιχοὺς, φονεῖς, τυραννικοὺς καὶ ἱεροσυλοῦντας.

3. 652 Πλατεῖα λέξις δὲ ἐστὶ διὰ τοῦ ω καὶ α. τὸ στόμα διανοίγει γὰρ ἢ λέξις ἢ τοιαύτη. Μᾶλλον δὲ τὸ α καὶ τὸ ω διαίρουσι καὶ διογκοῦσι τὸν λόγον, εἰ κατὰ τὰς τελευταίας εἴη τῶν λέξεων συλλαβὰς· καταπεπατημένον φορεῖτε, καὶ τὸ, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἐοίκατε. Γίνεται τοίνυν λόγος λαμπρὸς κατὰ ἔννοιαν μὲν, ὅταν πεποιθῇσιν ἔχειν τινὰ ὁ λέγων ἐφ' οἷς ἂν λέγῃ διὰ τὸ ἐνδοξὰ εἶναι, ἢ διὰ τὸ καλῶς πεπράχθαι αὐτῷ. ἢ διὰ τὸ χαίρειν τοὺς ἀκούοντας ἢ διὰ ταῦτα πάντα. Μεθοδεύσεις δὲ λαμπρῶς, ὅταν προηγουμένως εἰσάγῃς τὰς ἐννοίας. ὅταν δὲ θαρρῶν μετὰ ἀξιώματος, ἀλλὰ μὴ ἐκδοκίμων, ὅταν ἀφηγούμενος καὶ μὴ διακόπτων τὰς ἀφηγήσεις. Γοργότης διακοπὴ καὶ τὸ κομματικὸν γὰρ λαμπρότης ὑπάρχει δὲ λόγου μακροκωλία. τὸ ἀσυνδέτως λέγειν γὰρ ἴδιον λαμπροτήτων· καὶ ὁ πλαγιασμός [ἐστίν] ἴδιον λαμπρότης. πολλὴν τινα πεποίηται ἀκμῆς τὴν κοινωνίαν, ὡς πρὸς γε τὴν τραχύτητα καὶ τὴν σφοδρότητα γε, καὶ πρὸς γε τὴν λαμπρότητα σὺν ταῖς ῥηθείαις ταύταις. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ μέθοδον ὁμοίως σφοδρότητι, τραχύτητι πέφυκε κοινωνοῦσα. κατὰ δὲ λέξιν ταῖς τρισὶν ὑπάρχει κοινωνοῦσα. κώλοις, συνθήκαις, βάσεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς δὲ πᾶσι συγκοινωνὸς καθέστηκε λαμπρότης καὶ μόνης. ὡς οὖν πῇ πέφυκεν αὐταῖς κατὰ τι κοινωνοῦσα.

3. 653 πῇ δὲ καὶ διαφέρουσα ἴδιον ἔχει τόπον. λέξεις ἀκμῆς, τραχύτητος ὁμοῦ καὶ σφοδρότητων, αἱ τροπικαὶ τε καὶ σκληραὶ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ φύσει. λαμπραὶ δὲ λέξεις αἱ σκληραὶ καὶ διογκοῦσαι στόμα. ὁ μὲν ἀκμαῖον καὶ τραχὺ ἢ καὶ σφοδρὸν ὑπάρχει, ἢ καὶ λαμπρὸν ἢ καὶ φαιδρὸν ἢ καὶ τραχὺ σύναμα. οὐ μὴν ὁ πάντως περ τραχὺ, τοῦτό γε καὶ ἀκμαῖον. οὐδ' ὁ σφοδρὸν οὐδ' ὁ λαμπρὸν, πάντως ἂν καὶ ἀκμαῖον. πλαγιασμὸν ἐνταῦθα νῦν ὁ ῥήτωρ ὀνομάζει οὐ σχῆμα τὸ δι' ἐμὲ ὅπερ καλεῖται δρόμος. ἐπεμβολή, ἐπιδρομή καὶ ἐπιτρέχον σχῆμα. οὐ τοῦτο νῦν πλαγιασμὸν ἐκάλεσεν ὁ ῥήτωρ. ὥσπερ τινὲς ἐνόμισαν τῶν ἐπεξηγουμένων. Τοῦτο δὲ ὅπερ γενικῆς πτώσεως καὶ πλαγίας, οἷον τὸ τοῦ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου. Μεθόδου τὴν ἐπιμονὴν τεχνικωτάτως λέγει· χρώμεθα γὰρ ἐπιμοναῖς πραγμάτων τοῖς ἐνδόξοις· ἐκ τῶν αἰσχυρῶν δ' ἐκτρέχομεν, οὐκ ἐνεργοῦμεν τούτοις. ἐν οἷσπερ δὴ ἰσχύομεν, ὥσπερ ὁ ῥήτωρ λέγει. ἐπιμονὴ δὲ καταρχὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις. ὥς καὶ ὁ Διονύσιος περιηγήσει γράφει· „Ἴλιον ἠνεμόεσσαν ὑπὸ πλευρῆσιν ἔχουσιν.“ „Ἴλιον, ἣν ἀλάπαξαν Ἀθήνα τε καὶ Ἥρα.“ ἐπιμονὴν ὁ τεχνικὸς λέγει δὲ πεφυκέναι, ὅταν τις πλείω ῥήματα ἀλλήλοις ἐπιβάλλῃ, συκοφαντεῖς, διώκεις τε καὶ ἄγχεις καὶ ἐλαύνεις· τὸ καρτεροῦν ἐν ταῖς αὐταῖς ἐννοίαις τε καὶ λόγοις. ὁ σοφιστὴς Τιβέριος ἐπιμονὴν δὲ λέγει, καὶ ταύτην σχῆμα λέξεως βούλεται πεφυκέναι. Σχήματα δὲ λαμπρά, ὅσα καὶ εὐειδῇ· οἷον αἱ ἀναιρέσεις καὶ τό οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν οὐδὲ πλίνθοις, οὐ μὴ.

3. 654 Ἐν τῷ περὶ τραχύτητος εἶπε διδάσκων λόγῳ, ὡς θεωρεῖται καθ' αὐτὴν τραχύτης καὶ λαμπρότης. καὶ τῆς ἀκμῆς ἐργαστικάι τυγχάνουσι καὶ ἄμφω. Τὸ μέρος περιέχεται, τὸ μέρος περιέχει, μέρος γὰρ οἷον κεφαλὴ, μέρος δὲ ταύτης ὦτα. ὑποστροφή τυγχάνει δὲ μεσεμβολὴ τις λόγου. οἷον ταυτὶ ἐπράχθησαν οὐ δι' ἐμὲ δὲ πάντως. ἀποστροφή πρὸς πρόσωπον ἀπὸ προσώπου λόγος, ἂν λέγεις πρὸς τι πρόσωπον, εἴτα πρὸς ἄλλο στρέψεις. Περὶ κάλλους. Ἐπειδὴ δὲ καθόλου τὸ κάλλος κ. τ. λ. Εἰ ἔστι τὸ πολύπτωτον σύντομον κάλλους ἐν εἰ δὲ μακρὸν πολύπτωτον λαμπρότης ὑπάρχει. παράδειγμα πολύπτωτον ἐκ τοῦ περὶ στεφάνου. οὗτοι ἡγουν οἱ ῥήτορες ἡμῶν κυριαρχοῦσι. τούτοις ὑμεῖς δὲ πείθεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. δέος μὴ ὑπὸ τούτων δὲ δεινῶς ἀπατηθῆτε. εἰ τὸ γοργὸν εἰς ἀφελὲς καὶ ὕπτιον τραπέιῃ ὀρθοῦν τοῦτο πεφύκασιν ἐκ τῶν ὑπτιασμῶν σχῆμα τὸ τῆς ὑποστροφῆς καὶ ἐπιτρέχον σχῆμα. ἐπαναδίπλωσις ἐστὶ διπλασιάσαι κῶλον, ἄνευ μεσεμβολήματος, οἷον τὸ ταῦτα, ταῦτα. ἢ τόδε· σοφὴ, σοφὴ καὶ κατθανεῖν ὅμως σε χρή. τίσι προσώποις προσφυῆς ποῖον τυγχάνει εἶδος. μεθόδου τῆς δεινότητος ἡμελλε συνδιδάσκειν ὡς στρατηγῷ καὶ πρεσβευτῇ σεμνότης ἀρμοδία. τὸ ἀφελὲς δὲ συμπερές ἐστὶ τοῖς ιδιώταις. αἱ ἀφελεῖς ἀρμόττουσιν ἐννοιαὶ πολιτεία.

3. 655 ὅταν παισὶ συνηγορῆς ἢ γεωργοῖς ἢ δούλοις. τῆς ἀφελείας σχῆμα μὲν ὑπάρχει ἢ ὀρθότης· τὸ σχῆμα τὸ ἀσύνδετον τῶν ἠθικῶν ὑπάρχει, τουτέστιν ἀνειμένον τε καὶ πρέπον ἀφελεία. Ἀρμόζει διηγήσει δὲ τῇ ἐμφραστικωτάτῃ· καὶ τῇ κινούσῃ πάθη δὲ, οἷον ὀρᾶν ἦν τότε πόλεις, οἰκίας, τὰ λοιπὰ μετὰ τῆς ἐρημίας, καὶ ὅταν ὀργιζώμεθα ὡς ἐπὶ σφοδρότητος· ὡς ὁ λοιμὸς, ὁ φαρμακὸς, ὃν οἰωνίσαιτό τις. τῶν ἐννοιῶν γλυκύτητος εἶδη τυγχάνει τρία· αἱ μυθικαὶ καὶ δεκτικάι αἱ τῶν διηγημάτων. αἱ ἔγγιστα τυγχάνουσαι μύθου καὶ μυθευμάτων. τρίτον αἱ κοινωνοῦσαι τι πλὴν πρὸς βραχὺ τῷ μύθῳ. Τὸ δὲ τρίτον εἶδος ἄλλοτε ἄλλην ἔχει δύναμιν· τοῦτο γὰρ πολλάκις καὶ τὰ μυθικά κ. τ. λ. Τὸ σχῆμα τῆς ὀρθότητος καὶ ἡ γλυκύτης ἔχει· ἔχει καὶ παρισότης δὲ ἐν σχήματι τοῦ κάλλους. ἕτερον παρὰ ταῦτα δὲ εἶδος ἐστὶν ἡδύνον, ἐρωτικὴ ἀφήγησις, ἐγκώμια, ἐκφράσεις. Ἴσως οὖν τοῦτο οὐδὲ ἐννοια, μέθοδος δὲ τίς ἐστὶ, τὸ μὴ περινενοημένως λέγειν. διὸ καὶ ἴδιον ἀφελείας τοῦτο τὸ τῆς τοιαύτης μεθόδου. Ἡ ποιοῦσα τὴν δριμύτητα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν ἔχει δριμύτητος. εἴτ' ἐννοίας αὐτὴν χωρίσειέ τις, περὶ ἣν γίνεται ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ιδέαις τοῦτο οὐκ ἔστιν· ἢ γὰρ σεμνὴ λέξις ἀεί ποτε σεμνὴ ἐστὶ, καὶ εἰ μὴ τις σεμνὴν ἐννοίαν δι' αὐτῆς φράζοι. Ταυτόν ἐστι καὶ ἐννοια καὶ μέθοδος, ὥ ῥήτορ, ἐννοια

μὲν ἐπεικὴς τὸ ταπεινῶς τε λέγειν, ἐκόντως λέγειν ταπεινῶς, ἐπεικῶς μεθόδῳ. Περὶ ἀληθινοῦ λόγου.

3.656. (1τ) Ὁ λόγος ὁ κατὰ ψυχὴν ὁ τῶν ἐνδιαθέτων οὕτω τὴν κλῆσιν ἔσχηκεν ἀληθινὸς καλεῖσθαι. ὅτι ὅποια ἂν τελῇ τὰ ψυχικὰ τὰ πάθη, τοιαῦτα ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐμφαίνει καὶ δεικνύει. ἐνδιαθέτου κλῆσιν μὲν πάλιν πλουτεῖ τοιῶσδε, ὅτι γε διατίθεται τοιῶσδε πρὸς τι πρᾶγμα. εἴτουν ὡς ὀργιζόμενος εἴτε καὶ ὡς οἰκτείρων, εἴτε τι τοιουτότροπον ἦθος πενθῶν καὶ χαίρων. Κείμενον. Ὁ ἐνδιάθετος καὶ ἀληθὴς λόγος καὶ οἷον ἔμψυχος τὸ μὲν πλεῖστον κ. τ. λ. Τὸ πλεῖστον περὶ μέθοδον ἔχει καὶ περὶ σχῆμα. αὐτὰ καὶ γὰρ τὰ πράγματα ψιλὰ πως ἐφηγεῖται μὴδὲν αὐτοῖς τῶν ἔξωθεν ὄντων ἐπισυμπλέκων. ὥσπερ καὶ ἡ ἀφέλεια ὁ καθαρὸς τε λόγος. τοῦτο χρεὼν εἰδέναι δέ, ὅτι περ τῇ ἐννοίᾳ ἀκόλουθος ἡ μέθοδος οὐκ ἄλλο τι τυγχάνει. τῇ λέξει δὲ τὰ σχήματα κῶλά τε καὶ συνθήκη καὶ ἀναπαύσεις καὶ ῥυθμοὶ αὐτῇ γὰρ θεωροῦνται. αὐτὸς ὦν, οἶμαι, θαυματὸς, ὧ Ζεῦ, ἐν στρατιώταις, ἐν τῷ παραπρεσβείας μὲν πρὸς τὸν Αἰσχίνην λέγει. ὠρμήθη τοῦτο, λέγει δὲ τοιουτοτρόπῳ τρόπῳ· ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειαν ὁ ῥήτωρ ποτὲ μάχῃ δειλὸς καὶ τῶν ἀνάνδρων δὲ καὶ ῥίψασπις ἐφάνη· ῥίψας ἀσπίδα τοῖς χρυσοῖς γράμμασιν γεγραμμένην· ὡς εἶπον ἐν ταῖς στάσεσιν, ὃν κωμῳδεῖ Αἰσχίνης· ὡς τὴν ἀσπίδα ῥίψαντα καὶ πόλεως τὴν τύχην· ΧΡΗΣΤΗ γὰρ ΤΥΧΗ ΠΟΛΕΩΣ εἶχεν ἐγγεγραμμένον. πρὸς γοῦν αὐτὸ δεικνύμενος ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης, φησὶν, διεκωμῳδῆσεν ἡμᾶς ὡς ἀστρατεύτους, αὐτὸς ὦν οἶμαι θαυμαστὸς, ὧ Ζεῦ, ἐν στρατιώταις· Σχεδὸν μία μέθοδος ἐστὶν ἐνδιαθέτου λόγου παντὸς, τὸ μὴ προλέγειν κ.

3.657 τ. λ. Τὸ σχεδὸν μία μέθοδος ἐστὶν ἐνδιαθέτου· τὸ μὴ προλέγειν μηδαμοῦ, ὅτι τυχὸν ὁμόσει. ἡγουν ὅτι θαυμάσειεν ἢ ἠϋξῆται ἢ ἄλλο ἄλλ' αἰφνιδίως λέγειν τι κακὸν τοῦ αὐτοσχεδίου. τὸ δὲ σχεδὸν δὲ ἄρρητον, καὶ τὸ σχεδὸν δὲ μία, πάντῳ τῶν ἀδιστακτῶν τε καὶ διδασκάλου τρόπου. τρεῖς μέθοδοι εὐρέσεων, οὗτος ὁ νοῦς τοῦ λόγου. μέθοδον δὲ δεινότητος εἶναι καὶ τοῦτο νόει, τὸ ὅπου χρή καὶ ὅτι χρή καὶ λέξεσι κεχρησθαι ἢ ἐθνικαῖς ἢ τεχνικαῖς ἢ μουσικαῖς ἢ νόμων, καὶ ἀστρολογικαῖς μάντεων καὶ μηχανουργούντων. καὶ ποδισμοὺς, προποδισμοὺς καὶ πῆξεις καὶ κολλήσεις, οἰκίσκους τε τῶν μάντεων παρθένων σπλαγχνοτόμους, Ὁμολόγημα μὲν τῆς τόλμης, ὡς ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους, καὶ γὰρ εἰ φορτικὸς ὁ λόγος, ἀλλ' ὅμως ἐρῶ· ἀποκτείνετε αὐτὸν, ἵνα τοῖς ἀσεβέσιν ἐν Ἄιδου φῇ τοῦτον τὸν νόμον. Βραχεῖα δὲ προσθήκη οὕτως· ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὧ Ἀθηναῖοι, μονονουχὶ φωνὴν φησὶν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν. Καὶ Πλάτων ἀλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι ποτίμῳ λόγῳ. Παράλειψις, ἂν λέγῃ τις σιγῆς ἐν προσποιήσει, ἀποσιώπησις δ' ἐστὶ παραλιπεῖν ὃ πρέπει. περιπλοκὴ τὸ ἀσαφῶς περὶ τινῶν τι λέγειν, εἴτουν ὡς αἰσχυρόμενοι, εἴτε μὴν ὡς μισοῦντες, ὡς ὁ Αἰσχίνης ἔδρασεν ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου· θέλων εἰπεῖν τὸν ἄνδρα γὰρ ἔνοχον τῇ πορνείᾳ ἔνοχον οἷς ἠκούσατε τῷ γράμματι προεῖπε.

3.658 Ἡ ἐπανάληψις κατὰ τρόπους τρεῖς γίνεται, ἐπὶ πράγματος διδασκαλία, ἐπὶ προσώπου συστάσει ἢ διαβολῇ, ἐπὶ ἥθους βεβαιώσει. Ἐπὶ πράγματος διδασκαλία, ὡς παρ' Ὀμήρῳ· Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας, Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν. Ἐπὶ προσώπου συστάσεως· οἷον Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας εἵσας, Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐπὶ δὲ διαβολῇ. Ἄρες, Ἄρες βροτόλοιγε, μαιφόνε, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐπὶ ἥθους βεβαιώσει· τοῦ δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε. εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἴθωνι σιδήρῳ. νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλα διαν· ἐς δ' ἐρέτας ἐπίτηδες ἀγείρομεν, ἐς δ' ἐκατόμβην θείομεν, ἂν δ' αὐτὴν Χρυσήϊδα καλλιπάρειον βήσομεν. Τέσσαρα· ἐρύσσομεν· ἀγείρομεν· θείομεν· βήσομεν. Ὑπερβατῶν καθέστηκε δύο, φησὶν, τὰ εἶδη· καὶ τὸ καθ' ὑπέρθεσιν εἶναι τοῦ κάλλους λέγει τὸ ἔχον τὴν αἰτίαν δὲ μέσσην ἐκτεθειμένην. ὅπερ κατὰ παρένθεσιν ἔλαχε κλῆσιν φέρειν. οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσι περίοδον τοῦ κάλλους. τοῦτο δὲ τῆς γοργότητός ἐστι καὶ σαφηνείας. ἂν ἡ αἰτία δεῖται δὲ μέσης αἰτίας ἄλλης. μακρόν ἐστιν ὑπερβατὸν,

περιβολὴν ποιεῖ δέ. ὦ γέρον οὐχ ἑκάς ἀνὴρ τάχα δεῖ καὶ σὲ αὐτόν. ὑπερβατόν ὁ Τζέτζης σοι εἶναι καὶ τοῦτο λέγει, οὐχὶ κατὰ παρένθεσιν ἔχον αἰτίαν μέσην.

3.659 ἀλλὰ κατὰ ὑπέρθεσιν καὶ ἄνευθεν αἰτίας πῶς ἑαυτὸν αἰνέσει τις, μὴ φορτικὸς δὲ δόξει. ὁ Ἑρμογένης τρεῖς φησὶν ὑπάρχειν τὰς μεθόδους· λόγον κοινὸν καθολικόν, προσποιήσιν ἀνίας, παραγωγὴν προσώπου τε, ἥνπερ κακῶς νῦν λέγει. κοινότης λόγου μὲν ἐστίν, οἷον ὑπάρχων σώφρων. μακάριοι οἱ σώφρονες εἰπὼν οὖν κοινοτέρως αὐτὸς αὐτὸν ἐπαινέσας μὴ φορτικὸς δοκείσθω προσποιήσιν ἀνίας δὲ, ὅταν περ οὕτως εἴπῃς· σοῦ ταῦτα λέγοντος ἐμοὶ καιρὸς λοιπὸν χωρεῖν με. λέγειν προγόνους καὶ τροφὰς καὶ τὰς ἐμὰς τὰς πράξεις. προσώπου δὲ ὑπαλλαγή, ὥσπερ ὁ Παῦλος λέγει. εἶδον πρὸ χρόνων ἄνθρωπον εἰς οὐρανὸς ἀρθέντα· καὶ ὁ μαθητὴς δὲ, φησὶν, ὃν Ἰησοῦς ἠγάπα. τοιαῦτα μὲν ὑπαλλαγή τυγχάνει τοῖς προσώποις. κόλλησις μὲν τὸ προσφυὲς ἔπος πεζῷ τῷ λόγῳ. ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ λέγοντος οὐκ ἐκ τοῦ ποιητοῦ δέ. οἷον ἐνάγων κατ' ἀνδρὸς φθορέως εἶπερ εἶπω· ἄνδρες, ὃ λέγω, δικασταί, κατὰ ἀνδρὸς νῦν τοῦτο· παρθένον ἐξήραξεν, ἀναινομένην τ' ἐδάμασσαν. ἂν δὲ κατὰ διάστασιν ὡς ποιητὴ λεχθείη, οὐκ ἔστι τοῦτο κόλλησις, οὕτω δὲ τότε κάλει, ἐπιφορὰν, ἐπαγωγὴν, ἐπένθεσιν καὶ χρήσιν. μαθὼν ἤδη τὴν κόλλησιν μάθε τὴν παρωδίαν. ἦν λέγε καὶ παράφρασιν παραγραμματισμόν τε· ὡς εἶπερ τὸ Ὀμήρειον παρατροπὴ προφέρει· „ἀφραίνεις Μενέλαε διοτρεφές, οὐδέ τί σε χρή.“ ἐννάτην πρὸς ταῖς εἴκοσι μέθοδον εἶναι λέγει, μὴ ἀντιτείνειν πάθεσιν, ὀργαῖς φημι καὶ λύπαις· πρῶτον δὲ κατατίθεσθαι τοῖς τούτοις κρατούμενοις, ἔπειτα θεραπεύσαντα λέγειν ἃ μέλλεις λέγειν.

3.660 καὶ Ὀδυσσεὺς ἐποίησεν ἐκ χολῆς λυπούμενοις· „ἦ μὴν καὶ πόνος ἐστὶν ἀνιηθέντα νέεσθαι.“ τοιαῦτα γοῦν ἐπαγαγὼν φησὶν· ἀλλὰ καὶ οὕτως τλήτε μικρὸν καὶ μείνατε, ὄφρα δαῶμεν, φίλοι, εἰ ἔτεον μαντεύεται εἴτε καὶ μὴ ὁ Κάλχας. τοιοῦτο καὶ Ἰώσηπος εἶρηκεν ἡ δέδρακε Καππαδοκῶν ἀνάσσοντα Ἀρχέλαον Ἡρώδη· τριακοστῷ δὲ σὺν τούτοις συγκατατάττω τόπῳ ἀδίκημα τὸ γνῶριμον πῶς πρέπει θεραπεύειν· γίνεται δὲ τοῦ δράσαντος ὁμολογοῦντος τοῦτο, καὶ ἑαυτῷ προσάπτοντος κατηγορίαν, μέμψιν. ὥσπερ Ἑλένη φέρεται ποιοῦσα παρ' Ὀμήρῳ. ταῦτόν ὁ Τζέτζης λέγει δὲ καὶ τούτῳ τῷ προτέρῳ. ὅς γάρ, φησὶν, ὁμολογεῖ ἀδίκημα, ὃ πράξει, οὐκ ἀντιτείνει πάθεσι τοῖς προκεκρατημένοις. τῷ φερομένῳ κατ' αὐτοῦ θυμῷ τε καὶ τῷ μίσει. ὁμολογία λύει δὲ ταῦτα καὶ ἐλεεῖται. τριακοστῇ καὶ πρώτῃ δὲ μεθόδῳ κατατάττει. τὸ κατὰ τέχνην τραγικῶς εἰδέναι γεγραφέναι, ἢ τὰ μείζονα λυπηρὰ βραχυλογοῦντα γράφειν· τῇ συντομίᾳ μᾶλλον γὰρ τὸ μέγεθος τηρεῖται. τὰ δὲ μικρὰ καὶ εὐτελεῖ περιβολῇ τῶν λόγων μέγεθος προσλαμβάνουσιν, ὡς εὖρης παρ' Ὀμήρῳ· „ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἁμαθύνει. τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσιν ἐϋζώνους τε γυναῖκας“· οὕτως ἐν ἔπει διὲς ἐκτραγωδεῖ καὶ γράφει ἄλῳσιν πάσης πόλεως, καὶ ἀλλαχόσε πάλιν κεῖται, φησὶν, ὁ Πάτροκλος βραχυλογῶν τὸ μέγα. ἂν δ' ἀποθάνῃ βάρβαρος, ἂν εἴ τις ἐκ τῶν Τρώων, πλατύνει λόγους καὶ ποιεῖ μέγα δοκεῖν τὸ φαῦλον.

3.661 οὐ γὰρ λυπεῖ τὸν Ἕλληνα, μᾶλλον δὲ τέρπει τοῦτον· ὥσπερ, φησὶ, δὲ τρέφει τις ἔρνος ἀνὴρ ἐλαίης χώρῳ ἐν λειμῶνι τερπνῷ, οὗ κελαρύζει ὕδωρ, ἔρνος τερπνὸν ἐριθιλὲς καὶ τῶν εὐσκιοφύλλων· ὅπερ ἀνέμων μὲν πνοιαί δονέουσι παντοίων. βρύει δὲ ἄνθει λευκῷ· πνεύσασα δ' αἴφνης λαίλαψ πρόρριζον ἀνασπάσασα τῇ γῇ προσεδαφίζει. οὕτω τὸν Πανθόου υἱὸν τὸν ἄριστον ἐν μάχῃ κατακτανὼν Μενέλαος ἐγύμνωσε τῶν ὅπλων. τετάρτην πρὸς τριακοστῇ μέθοδον εἶναι λέγει τὸ κωμικῶς πλὴν τεχνικῶς εἰδέναι γεγραφέναι. τοῦτο τριχῶς δὲ γίνεται σχήμασι παρωδίας, σὺν τούτῳ δὲ τῷ σχήματι τῷ παρὰ προσδοκίαν καὶ τῇ ἐναντιώσει δὲ σὺν τούτοις τῶν εἰκόνων. ὁ μὲν παραγραμματισμὸς καλεῖται παρωδία, ὡς ὅταν ἀντὶ κόρακος κόλακος εἴπῃς παίζων. τὸ παρὰ προσδοκίαν δὲ τὸ παρ' ἐλπίδα λέγειν· ἀκούσειν γὰρ πιστότατε φίλιστε προσεδόκα· ἤκουσε δὲ κλεπτίστατε παρὰ τὴν προσδοκίαν. εἰκόνων δ' ἐναντίωσις, ἄνπερ ἀντιτιθῶμεν μικρὸν μεγάλῳ πράγματι καὶ τῷ μικρῷ δὲ μέγα· οἷον Ἐκτωρ καὶ Αἴας μὲν

ὥς ὄρτυγες συνῆψαν· ὄρτυγες δ' ἐμαχέσαντο, ὥς Ἀχιλεὺς καὶ Ἑκτωρ. Σημείωσαι ὅτι τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη εἰσὶ τέσσαρα· προοίμια, διηγήσεις, πίστεις, ἐπίλογοι. ἅπερ μεθοδεύονται ἀπὸ τῶν τοῦ πράγματος καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐν τῷ πράγματι καὶ ἀπὸ τῶν μετὰ τὸ πρᾶγμα. καὶ λέγονται προαγῶνες καὶ ἀγῶνες καὶ μετὰ τῶν ἀγώνων, καὶ πάλιν ὀνομάζονται τὰ πρὸ τῶν ὑποθέσεων, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ ὑποθέσει, καὶ μετὰ τὴν ὑπόθεσιν.

3. 662 Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τῶν ἐπικαίρων αἱ πίστεις τὸ κράτος εἰλήφασιν. Πᾶν κεφάλαιον ἐκ τῶν περιστατικῶν κατασκευάζεται· τὰ δὲ περιστατικὰ δι' ἐργασιῶν κατασκευάζεται. αἱ δὲ ἐργασίαι δι' ἐνθυμημάτων καὶ ἐπενθυμημάτων κατασκευάζονται· τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἐκ περιστάσεως εἰσὶ, κατὰ σύγκρισιν ἐκφερόμενα. Σημείωσαι, ὅτι δύο σκοποὶ ἐν τοῖς προοιμίοις πρῶτον τὰς καθολικὰς ἐννοίας καὶ μερικὰς, εἴτα τὰς μερικωτέρας καὶ μὴ γενικὰς, καὶ ὅτι αἱ καθολικαὶ ἀρμόζουσι ταῖς μερικαῖς· οὐ μὴν τὸ ἀνάπαλιν. Περὶ προοιμίων. Τί ἐστὶ προοίμιον; λόγος παρασκευάζων τὸν ἀκροατὴν εἰς ὑποδοχὴν τῆς ὑποθέσεως κυρίως δὲ ἔλεγον προοίμια οἱ παλαιοὶ τὰ παρὰ τῶν κιθαρωδῶν ἐν ἀρχῇ λεγόμενα· τέλος δὲ προοιμίου τὸ παρασχεῖν εὐήκοον πρὸς τὰ λοιπὰ τὸν ἀκροατὴν· τὰ προοίμια γίνονται ἀπὸ τῶν δικαζόντων, οἳ τινὲς εἰσὶν οἱ κριταὶ, ἀπὸ τῶν κατηγορῶν, οἳ τινὲς εἰσὶν οἱ διώκοντες καὶ δι' ἐντολὴν λαλοῦντες· ἀπὸ τῶν ἀπολογουμένων, οἳ τινὲς εἰσὶν οἱ φεύγοντες καὶ οἱ ἐντολεῖς οἱ βοηθοῦντες τοῖς φεύγουσιν· ἀπὸ τῶν ἐχόντων αὐτὰ τὰ πράγματα, τῶν ἀντιδίκων. Χρὴ γινώσκειν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν ζ' περιστάσεων γίνεται προοίμιον. τὸ ἐν οὖν εἰπὼν σοι νοεῖν τὰ ἄλλα κατέλιπεν· εἴρηται δὲ προοίμιον παρὰ τὸ οἶμος, ὃ ἐστὶν ὁδός· ὁδὸς δὲ τοῦ λόγου οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ πράξεις· τρία εἶδη προοιμίων εἰσὶν· ἐκ στάσεως τοῦ προσώπου, ἐκ προσοχῆς τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἐκ διαβολῆς τῶν ἐναντίων· ὅμοια τῶν τριῶν τούτων προσώπων· πρῶτον μὲν ἀφ' οὗ ὁ λόγος. δεύτερον, πρὸς ὃν ὁ λόγος· τρίτον περὶ οὗ ὁ λόγος. Μόρια προοιμίων τρία· πρότασις, κατασκευὴ, συμπέρασμα· ἰστέον δὲ, ὅτι εἶδη τῶν προοιμίων τρία τὰ κεφαλαιωδέστατα.

3. 663 Ἐν μὲν τὸ κατὰ τὴν κατηγορίαν τῶν ἐναντίων λαμβανόμενον· δεύτερον δὲ τὸ κατὰ θεραπείαν τῶν δικαστῶν· τρίτον τὸ ἕνεκεν τοῦ προσώπου τοῦ λέγοντος· εἰ δέ τις ἀκριβῶς ζητήσῃ ὅτι καὶ τρία εὐρήσῃ τοῦ ἰδίου προσώπου τοῦ λέγοντος γίνεται. Πολλὰ προοίμια καὶ μακρὰ κατὰ τρεῖς γίνεται τρόπους. Ὅταν μὴ σφόδρα πέποιθεν ὁ ῥήτωρ, οἷα λέγει, τῷ μὴ δίκαια λέγειν.

3. 663, cο12 (9) ὅταν πάθει προκατελημμένοι εἰσὶν οἱ ἀκροαταί. ὅταν ἐπικίνδυνα ᾗ τὰ πράγματα τῷ λέγοντι παραχρῆμα τοῦ κινδύνου προσδοκωμένου.

3. 663. (15t) Ἡ διήγησις πενταχῶς γυμνάζεται. Κατὰ τὸ ὀρθόν, κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον, κατὰ τὸ ἐλεγκτικόν, κατὰ τὸ συγκριτικόν, κατὰ τὸ ἀσύνδετον. Ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλη ἀκμὴ λόγου ἐκ νοημάτων γινομένη· δηλονότι ὅταν πολλὰ νοήματα κώλοις πολλοῖς πλατύνῃς, ἀπὸ ἐνὸς πρὸς ἕτερον νόημα μεταπίπτων.

3. 664 ἢ ὅταν σχήματι ἐνὶ κώλοις συχνοῖς πλατύνων ἐν καὶ ταυτό τι νόημα τὸ σχῆμα μεταλλάξῃς, καὶ τούτῳ δὲ τῷ σχήματι πάλιν πλατύνῃς τοῦτο κώλοις ὁπόσοις δυνηθῇς. Ἀκμὴ δὲ διηγήσεως τριχῶς γίνεται ἢ τοιοῦτου πράγματος αὐτοῦ, ἢ τῆς ἀξιώσεως, ἢ τῆς αἰτίας τῆς ἀξιώσεως, συνεχῶς διαφόροις κώλοις καὶ ποικίλοις λεγομένης· ἢ καὶ τῶν δύο ἢ καὶ τῶν τριῶν πολλάκις ὁμοίως παραλαμβανομένων· οὕτω γὰρ μείζων ἢ ἀκμὴ γενήσεται καὶ ποικίλη μᾶλλον, ἐὰν τὸ πρᾶγμα τρισὶ κώλοις ἢ τετράσιν εἴπωμεν· ἐπὶ τέλει δὲ καὶ τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀξιώσεως· οἷον ἐνὶ πλὴν τις τῆς μητρὸς ἀπέκτεινε τὸν υἱὸν κατὰ τὸν τῶν ἀκρίτων νόμον· ἐξέθανεν ἢ μήτηρ, καὶ κρίνεται ὁ πατὴρ αἰτίας θανάτου· καὶ συλλαβὸν τὸν υἱὸν ἔτυπεν, ἐτίτρωσκεν, ἐφόνευσεν ὁμοῦ τῇ γυναικί· καὶ ἀλλοτρίους ὥς ἐχθροὺς ὥς ἕκ τινος τῶν πολεμίων γεγονότας· τὸ πρᾶγμα τοῦτο· εἴτα ἢ ἀξιώσεις· τίς οὐ καταγανακτεῖ, τίς οὐκ ὀργίζεται, τίς οὐ χαλεπαίνει τοῖς γεγενημένοις, τίς οὐκ ἀπαιτεῖ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν; εἴτα ἢ αἰτία τῆς

ἀξιώσεως, δι' ὧν πεπλήρωται μiasμάτων ἢ οἰκία, δι' ὧν ἄθεσμοι φόνοι, δι' ὧν ἀσεβεῖς σφαγαί, δι' ὧν γένος ὅλον ἔρριπται πεφονευμένον, παρ' οὗ ἡκιστά τις ἂν προσεδόκησεν. Διήγησίς ἐστιν ἔκθεσις πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος· παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι ζ' τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, τὸ πραχθὲν πρᾶγμα, χρόνος, καθ' ὃν· τόπος, ἐν ᾧ· τρόπος, ὅπως. αἰτία δι' ἣν· ὕλη, ξύλον ἢ ξίφος. οἶον Ὀδυσσεὺς πόλιν Ἀσίας ξυλίνῳ ἵππῳ δι' Ἑλένην πολιορκήσας ἐνέπρησε μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἀναχώρησιν. πρόσωπον Ὀδυσσεύς· τὸ πραχθὲν πρᾶγμα, ἐνέπρησε· χρόνος, μετὰ τὴν τῶν νηῶν ἀναχώρησιν· τρόπος, διὰ τοῦ δουρείου ἵππου· αἰτία, διὰ τὴν Ἑλένην· ὕλη, πυρί. Ποσαχῶς ἐγγυμναζόμεθα τῇ διηγῇ, καὶ ποσαχῶς διηγητέον; πενταχῶς.

3. 665 κατὰ τὸ ὀρθόν, κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον, κατὰ τὸ ἐλεγκτικόν, κατὰ τὸ συγκριτικόν, καὶ κατὰ τὸ ἀσύνδετον. Κατὰ τὸ ὀρθόν, οἶον Φαέθων, ἡλίου παῖς, ἐράσας τοῦ ἄρματος τοῦ ἰδίου πατρὸς καὶ τὰ ἐξῆς. Κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον· οἶον Φαέθοντα ἡλίου παῖδά φασιν ἐρασθῆναι τοῦ ἄρματος τοῦ ἰδίου πατρὸς· καὶ τὸν πατέρα πείσαντα ἐπιβῆναι τοῦ ἄρματος· κατὰ τὸ ἐλεγκτικόν, ὅταν ὡς ἐλέγχοντες λέγωμεν· τί δαί, οὐκ ἡράσθη Φαέθων ἡλίου παῖς τοῦ πατρικοῦ ἄρματος; οὐκ ἔπεισε τὸν πατέρα, οὐκ ἐπέβη τοῦ ἄρματος; Κατὰ τὸ συγκριτικόν, ὅταν λέγωμεν· ἀντὶ τοῦ σωφρονεῖν ἡράσθη ἀτόπου, ἀντὶ δὲ τοῦ κρατῆσαι τοῦ ἔρωτος, ἐπέβη τῶν ἵππων, ἐδέξατο τὰς ἡνίας· κατὰ δὲ τὸ ἀσύνδετον· ἐπέβη τῶν ἵππων, ἐδέξατο τὰς ἡνίας, οὐχ ὑπέβη λέγοντι τῷ πατρί. καὶ πῶς χρησιμεύει ἕκαστον. Τὸ μὲν ὀρθόν ἐν τοῖς ἱστορικοῖς, καὶ ὅπου δεόμεθα σαφηνείας· τὸ δὲ ἐγκεκλιμένον καὶ ἐλεγκτικόν ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ ἀσύνδετον ἐν τοῖς ἐπιλόγοις· τὸ δὲ κατὰ τὸ συγκριτικόν, ὅπου ὁ καιρὸς δίδωσι, πανταχοῦ καὶ ἐν ἅπασι τοῖς τῆς ῥητορείας εἵδεσι καὶ τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσιν αὐτῷ χρώμεθα. Ἄρεται δὲ διηγήσεως δ'· σαφήνεια, συντομία, πιθανότης καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμός, πρὸς ᾧ δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐπιφέρειν ἰσχύν· ἡ δὲ φρόνησις ἀποσεμνύνει τὸν λόγον, παιδαγωγοῦσα τὸν ἐκ τῆς ἀλογίας ἐπιγενόμενον ἔσμον τῶν παθῶν. ἡ δὲ σωφροσύνη καταδεσμεῖ τὰς ἀτάκτους ἐπαναστάσεις, αἱ ταῖς ἀνθρωπίναις ἀεὶ εἰώθασιν ἐναποτίθεσθαι διανοαίαις διὰ τὸ τὸν χοῦν πρὸς τὰ γεώδη διηνεκῶς ὀρᾶν τε καὶ φέρεσθαι· ἡ δὲ δικαιοσύνη τὴν ἰσότητά τοις ὁμοειδέσι φυλάττει· τριῶν δὲ μερῶν ὄντων τῆς ψυχῆς δεῖ ἕκαστον ἀρετῇ κεκοσμηθῆναι· τὸ μὲν λογικὸν τῇ φρονήσει, ὁ δὲ θυμὸς τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ δὲ ἐπιθυμία τῇ σωφροσύνῃ· καὶ ἐπειδὴ οὐ μόνον δεῖ ἕκαστον τῶν μερῶν ἰδίᾳ ἀρετῇ κεκοσμηθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα ἀρμονίαν καὶ εὐταξίαν φυλάττειν, τούτου χάριν ἡ δικαιοσύνη διὰ πάντων πεφοίτηκεν, ἵνα μὴ ἐν ἐνὶ μέρει μόνῳ, καὶ ἐν πᾶσι θεωρουμένη τοῖς μέρεσιν ἀρμονίαν καὶ εὐταξίαν φυλάξῃ.

3. 666 Τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς. Λογιστικόν. [] ἐπιθυμητικόν. [] θυμικόν. φρόνησις. [] σωφροσύνη. [] ἀνδρεία. σύνεσις. [] ἀγάπη. [] ὑπομονή. σοφία. [] ἐγκράτεια. Τριμεροῦς δὲ τῆς λογιστικῆς ἡμῶν ψυχῆς οὕσης, ὅταν ἐν τῷ λογιστικῷ μέρει τῆς ψυχῆς γένηται ἡμῶν ἡ ἀρετὴ, καλεῖται φρόνησις καὶ σύνεσις καὶ σοφία. ὅταν δὲ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ, σωφροσύνη καὶ ἀγάπη καὶ ἐγκράτεια. ὅταν δὲ ἐν τῷ θυμικῷ, ἀνδρεία καὶ ὑπομονή· ἐν ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ δικαιοσύνη. καὶ φρονήσεως μὲν ἔργον τὸ στρατηγεῖν πρὸς τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις καὶ τῶν μὲν ἀρετῶν ὑπερασπίζειν, πρὸς δὲ τὰς κακίας παρατάσσεσθαι· τὰ δὲ μέσα πρὸς τοὺς καιροὺς διοικεῖται· συνέσεως δὲ τὸ πάντα τὰ συντελοῦντα ἡμῖν πρὸς τὸν σκοπὸν ἀρμοδίως οἰκονομεῖν· σοφίας δὲ τὸ θεωρεῖν λόγους σωμάτων καὶ ἀσωμάτων. σωφροσύνης δὲ ἔργον τὸ βλέπειν ἀπαθῶς τὰ πράγματα, τὰ κινουῦντα ἐν ἡμῖν φαντασίας ἀλόγους· ἀγάπης δὲ τὸ πάσῃ εἰκόνι τοῦ θεοῦ τοιαύτην ἑαυτὴν ἐμπαρέχειν, οἶον καὶ τῷ πρωτοτύπῳ σχεδόν· κἂν μὴ ἐνῇ, αὐτὴν ἐπιχειρῶσιν οἱ δαίμονες. ἐγκρατείας δὲ τὸ πᾶσαν ἡδονὴν τοῦ φάρυγγος ἀποσεῖσθαι, μὴ δεδιέναι δὲ τοὺς πολέμους καὶ προθύμως ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἀνδρείας. δικαιοσύνης δὲ τὸ συμφωνίαν τινὰ καὶ ἀρμονίαν τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν κατεργάζεσθαι. Μελέτη τῶν τριῶν τόμων Ἑρμογένους τῶν εὐρέσεων.

3.667. (1t) Πρότασις· Ἦκω, ὦ ἄνδρες, τὴν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων βουλὴν ὑμῖν ἐπαγόμενος, καὶ τῆς ἀνιώσης συμφορᾶς τὴν ἀποφυγὴν προτρεπόμενος. Κατασκευή· καὶ γὰρ εὖνους ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν πόλιν εἶναι ἠγώνισμαι. Ἀξίωσις· οὐ κατήκοοι γενόμενοι μηδαμῶς ἀπαρνήσασθαι βουληθῆτε. Βάσις· τοῖς γὰρ ἐπ’ ἀγαθῷ συμβουλευουσιν οὐκ ἀγαθὸν τὸ ἀνθίστασθαι. Προδιήγησις· ἄνωθεν οὖν τῶν γεγενημένων τε καὶ ἐφ’ ἡμᾶς ἐπερχομένων δεινῶν τὸ σφοδρὸν καὶ λυπηρὸν τοῦ προδεῖξαι ἀπάρχομαι. Διήγησις· βασιλεὺς Περσῶν βάρβαρος, ὃ Ἀθηναῖοι, ἐφ’ ἡμᾶς ὀπλοφόρος παρέστηκεν· οὐ λαῶ ἀγεννεῖ γαυρούμενος, οὐχ ἰππόταις καὶ τοξόταις ἐναβρυνόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ ναυσὶ καὶ τριήρεσι καὶ παντοίοις τοῦ πολιορκεῖν μηχανήμασιν ἐπαιρόμενος καὶ τὸν καθ’ ἡμῶν θάνατον ὀρεγόμενος. Ἡ προκατασκευὴ τῶν κεφαλαίων (ἢ λόγων)· τί οὖν χρή πρὸς ταῦτα δὲ πράξει. Σχήμα ἀπαριθμήσεω· τί οὖν χρή πρὸς μὲν στρατὸν ἀγεῖραι, εἴτα ναὺς ὀπλίσαι, ἔπειτα καὶ τὰ τεῖχη κρατῦναι. Τὸ κύριο· ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ Χερρὸννησον διορύξαι, περὶ ἧς δὴ καὶ συμβουλευὼν ἐφέστηκα. Κατασκευὴ πραγματικὴ ἀπὸ τοῦ προσώπου· συμφέρον γὰρ τοῦτο καὶ δίκαιον· μάλιστα γὰρ Ἀθηναίων ὄντων ἡμῶν, οἱ αἰεὶ τοῦ συμφέροντος εὐρετικοὶ καθεστήκασι. Χρόνος· καὶ ὁ χρόνος συνεργός, οὐδὲν γὰρ ἔχει τῶν ἐπαχθῶν. Τόπος· καὶ ὁ τῆς Χερρὸννήσου τόπος εὐχερής. Τρόπος· καὶ τὸ ἐπ’ ὤμων φέρειν γῆν οὐδὲν τῶν εἰς μάθησιν ἀνιαρῶν ἔχει. Αἰτίαι· μάλιστα εἰ γινώμεν, ὥς διὰ ταύτης νῦν τῆς ἐργασίας ἢ τῶν πολεμίων γίνεται ἀποτροπή. Πρᾶξις· καὶ ἡ πρᾶξις ἡμῖν μὲν μικρὰ ἐπιφορὰ, τοῖς δὲ πολεμίοις ἢ μεγίστη συμφορὰ. Ἀντίθεσις· ἀλλὰ τις ἐρεῖ τὸ διορύττειν χαλεπὸν εἶναι Χερρὸννησον, χρόνον αἰτιώμενος καὶ τρόπον καὶ τόπον.

3.668 Λύσις ἀντιθέσεως κατὰ ἔνστασις· ἀλλ’ ἔστω ὥς οὐ χαλεπὸν ἀληθῶς τοῦτο. Ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος· γῆν γὰρ τὸ βραχύτατον μετακομίζομεν. Κατὰ ἀντιπαράστασις· εἰ δὲ καὶ χαλεπὸν, ἀλλ’ ὑπὲρ σωτηρίας καὶ ἐλευθερίας χαλεπὸν οὐδέν. Ἐργασία ἀπὸ παραδείγματος· ὁρᾶτε Ξέρξην ὁρὸς διορύσσοντα τὸν Ἀθῶν. ὁρᾶτε Λακεδαιμονίους, οἱ περὶ Λακεδαίμονα πονοῦσιν. ὁρᾶτε τῶν ὑπεναντίων ὅπως οὐ καθεύδει τὰ φύλα. Ἐνθύμημα ἀπὸ προσώπου· καίτοι Ξέρξης βάρβαρος ἀλόγιστος, καὶ Λακεδαιμόνιοι οὐδεμίαν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἰσχὺν κέκτηνται. καὶ εἰ ὁ βάρβαρος καὶ ἀλόγιστος Ξέρξης καὶ οἱ ἀνίσχυροι Λακεδαιμόνιοι τοιαῦτα δρᾶν οὐκ ἀπαναίνονται, ἡμεῖς τὸ διορύξαι Χερρὸννησον κατοκνήσομεν; οὐ γὰρ καιρὸς χειμῶνος, οὐ δύσβατος τόπος· εἰ γὰρ καὶ μὴ Ἀθηναῖοι, ἡμῶν γοῦν καὶ φήμη πάντων ἢ πλάτος, εἰ μὴ πρὸς Ξέρξην ἡμῖν ἡ μάχη, μηδὲ πρὸς Περσῶν στρατὸν τὸν πολεμικώτατον· τῆς ἑαυτῶν οὐκ ἔδει ἀσφαλείας ἕνεκα Χερρὸννησον διορύξαι. ἐπεὶ δὲ ταῦτα, πόσω μᾶλλον διορύσσειν· ἔστω δὲ καὶ νῦν μὴ πρὸς ἡμᾶς τοὺς πολεμίους, ἦξαι· ἔστω, τί αὐτοῖς καθυπαντῆσαι δυσχερές· ἔστω τὸν καιρὸν ἀνεπιτήδειον εἶναι· ἄρ’ ἡμεῖς οὐ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν ἀλώβητον ποιησόμεθα, διορύξομεν οὖν χαίροντες, ἀνδριζόμενοι, εὐπρόθυμοι· συμφέρον γὰρ καὶ νόμιμον καὶ δίκαιον· ὅθεν καὶ εἰ ἀγωνισόμεθα, χαρισόμεθα, χεῖρας κροτοῦντες, ποσὶν ὀρχούμενοι· ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσιν ἐναβρυνόμενοι, καὶ τῇ γαλήνῃ καὶ εἰρήνῃ εἰς αἰεὶ νῦν βιοτεύοντες.